

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Anmærkninger

til

Q. Horatius Flaccus's

femte Brev i første Bog

af

Carl Wilh. Elberling,

A. M.

Indbydelseskrift

til

den offentlige Examen i Slagelse lærde Skole
i Juli 1847.

Kjøbenhavn.

Trykt hos Bianco Luno.

Anmærkninger

5

til

Q. Horatius Flaccus's

femte Brev i første Bog

af

Carl Wilh. Elberling,
A. M.

Kjøbenhavn.

Trykt i Bianco Lunos Bogtrykkeri.

1847.

Femte Brev i første Bog.

I dette Brev indbyder Horatius en Mand ved Navn Torquatus til at besøge sig, og i Od. IV, 7 udvifler han for en Torquatus de Betragtninger, det tilbagevendende Foraar har fremkaldt hos ham. At det er den samme Torquatus, han i begge Digtene tiltaler, er der ingen antagelig Grund til at betvivle, og vi ville da først see, hvad man af Digtene selv kan slutte om ham. Af Dden maae vi anføre Vs. 21 sqq.: Quum semel occideris et de te *splendida* Minos || *Fecerit arbitria*, || Non, Torquate, *genus*, non te *facundia*, non te || *Restituet pietas*. Heri tillægger Digteren ham altsaa god Herkomst, Bektalenhed og Fromhed, hvilke Egenskaber vel skulle bidrage til at skaffe ham en glimrende Dom ved den Examen, Minos vil anstille over ham, naar han er død. At han har været Taler, see vi ogsaa af Brevet (Vs. 8); endvidere synes den hele Tone, som hersker i dette, at vidne om, at Torquatus, om han end ikke har været en fornem Mand, dog har levet paa en stor Fod (sef. Od. l. c. 19 sq.): hans Huus har været prydet med smukke Meubler, hans Bord godt besat, hans Skjelder forsynet med udsøgte Vine, af hvilken Aarsag Digteren

har anseet det for nødvendigt at gjøre en Uudfyldning, fordi han ikke kunde modtage ham saa godt, som han var vant til at have det. Ligeledes tør man vel af Brevets Tone slutte, at han snarere har været noget yngre end ældre end vor Digter. — Men hvem er nu denne Torquatus? Nogle ældre Fortolkere have tænkt paa L. Manlius Torquatus, under hvis Consulat (a. u. 689=65) Horatius var født; men denne var død inden Aaret 708=46, da Cicero udgav sin *Brutus* (CICER. Brut. 68, 239; esr. Fin. II, 19, 62 ibique Madvig p. 252), og skulde han have levet, indtil dette Brev blev skrevet, maatte han omtrent have været 80 Aar gammel. — Da man nu ikke kunde bruge Faderen, har man tænkt paa hans Son L. Manlius Torquatus, som i Aaret 705=49 var Prætor (CAES. Bell. Civ. I, 24; esr. CICER. Fin. II, 22, 74). Denne tog i Bergerkrigen Cn. Pompeius's Partii og omfom a. 708=16 paa Nordkysten af Africa (HIRT. Bell. Alex. 96; esr. CICER. Brut. 76, 265 sq.; MADVIG ad Cic. Fin. p. 3). Ham maae vi altsaa ogsaa opgive. At han kan have efterladt sig en Son eller en anden Slægtning, som kan have staaet i nærmere Forbindelse med vor Digter, er vel muligt; men vi nødes til at befjende, at vi ikke vide Noget om en saadan.

Nogle Fortolkere, som ikke troede i den anførte Familie at kunne finde Noget, der kunde være en Ven af Horatius, have faaet fat paa en vis C. Nonius Asprenas, om hvem Suetonius (Octavian. 43) fortæller følgende: In hoc ludicro [Troiae lusu] C. Nonium Asprenatem, lapsu debilitatum, aureo torque donavit [Augustus] passusque est ipsum posterosque Torquati ferre cognomen. Altsaa i den Æg, som kaldtes *Troia* (lusus puerorum equestris, PAULI DIAC. Exc. Festi p. 156 ed. Lindem.), hvori unge adelige Drengene til Hest udførte en Udsægtning og andre Cavallerie-

Manocuvrer, var den unge Asprenas falden af Hesten og havde brækket det ene Been (saadanne Uheld foranledigede denne Veg oftere, som Suetonius strax efter fortæller); Augustus forærede ham en Guldfjæde (ligesom vel ogsaa andre Drengene, der ved denne Veg udmærkede sig, erholdt Foræringere) og tilbød ham og hans Efterkommere at antage Navnet *Torquatus*. Her have vi altsaa en Person af dette Navn, som maaskee kan have staaet i Forbindelse med vor Digter, dersom han ikke har været for ung dertil. Iøvrigt vide vi Intet med Visshed om ham*), med mindre vi til ham skulde henføre følgende Historie hos Suetonius (Octav. 56): Quum Asprenas Nonius, artius ei [Augusto] iunctus, causam veneficii accusante Cassio Severo diceret, consuluit Senatum, quid officii sui putaret; cunctari enim se, ne, si superesset, eriperet legibus reum; sin deesset, destituere ac praedamnare amicum existimaretur. Et consentientibus universis sedit in subselliis per aliquot horas, verum tacitus ac ne laudatione quidem iudiciali data. At denne Forgiftelse ikke har været ubetydelig, kan sees af Plinius (H. N. XXXV c. 12 s. 46 § 164): Patinae veneno Asprenati reo Cassius Severus accusator obiiciebat interisse CXXX con-

---

*) En Asprenas Proconsul blev af C. Julius Cæsar efterladt med to Legioner til Bedækning for Leiren, da han selv drog ud til Slaget ved Thapsus (a. 708=46; HIRT. Bell. Afric. 80), og bragte Cæsar det følgende Aar (a. 709=45) Nyttene fra Italien til Spanien (Bell. Hispan. 10). — 3 Fasti Consulares ed. Baiteri p. LXII finde vi a. u. 758 (eller efter den Barroniske Æra 759) = 6 p. Chr. nat. en consul suffectus *L. Nonius Asprenas*, der efter Drellis Mening skal være den, Suetonius kalder *C. Non.*; ligeledes 781=29 (p. LXV) en consul suff. *L. Nonius Asprenas*; 790=38 (p. LXVII) en Consul *P. Nonius M. f. Asprenas*; 846=94 (p. LXXVII) en Consul *L. Nonius Torquatus Asprenas* og 880=128 (p. LXXXIII) en Consul *L. Nonius Torquatus Asprenas II.* Man sees, at kun den sidstnævnte i disse Fasti har Navnet *Torquatus*.

vivas. Om Asprenas er bleven friskjendt i denne Sag eller domfældt, er uvist*); og da der overhovedet ikke anføres noget Tidspunkt for Begivenheden, kan det ligesaa godt være muligt, at den Anklagede har været Fader til den Dreng, der siden antog Tilnavnet Torquatus, som denne selv. — Uagtet jeg ikke troer, at det kan bevises, at C. Nonius Asprenas ikke har været den Torquatus, som Hor. har skrevet til: — thi hans Alder kjende vi ikke, hans Herkomst og Betsalenhed ligesaa lidet; hans *pietas*, der skal skaffe ham en glimrende Dom hos Minos, synes vel ikke at stemme overeens med Anklagen for Giftblanderie; men det er muligt, at han ikke har været den Anklagede, det er muligt, at Anklagen har været ugrundet, og det er muligt, at denne Sag først er reist, efterat Hor. havde skrevet de her omtalte Digte; — maa jeg dog tilstaae, at denne Person forekommer mig at være trukken frem med Bold og Magt for at sættes i Forbindelse med vor Digter. — Da jeg saaledes ikke kan afgjøre, hvem den her omtalte Torquatus har været, maa jeg overlade Læserne at vælge eller selv at udfinde en anden Torquatus.

Det er imidlertid heldigt, at Oplosningen paa den Gaade, vi her have sysselsat os med, meest vilde interessere os derved, at vi vilde lære nærmere at kjende, med hvilke Mænd vor

---

*) DIO CASS. LV, 4 fortæller under Aaret 745=9 a. Chr. om Augustus: *Φίλω τινὲ δίκην γεύγοντι συνεξετάσθη, προεπικωνώσας αὐτὸ τοῦτο τῇ γεροσσίᾳ· καὶ ἐκεῖνόν τε ἔσωσε καὶ τὸν κατηγοροῦν αὐτοῦ οὐχ ὅπως δὲ ὀργῆς ἔσχε, καίπερ πάνυ πολλῇ παρῆρησίᾳ χρῆσάμενον, ἀλλὰ καὶ εὐθρονόμενον ἐπὶ τοῖς τρόποις ἀγῆκεν, εἰπὼν ὅτι ἀναγκαῖα σφίσιν ἢ παρῆρησία αὐτοῦ διὰ τὴν ἀντικρὺς τῶν πολλῶν πονηρίαν εἶη.* Dersom denne Fortælling sigter til Asprenas's Sag, vilde man heraf baade kunne lære, naar han blev anklaget, og at han blev friskjendt; men hvo tør indestaae for, at Dio sigter til ham?

Digter har staaet i nøiere Forbindelse; for Brevets Forklaring har Sagen ikke megen Vigtighed. Med Hensyn til den Tid, paa hvilken det kan antages at være skrevet, findes derom ingen bestemte Angivelser i Brevet (see Anm. til Vs. 4 og 9); Fortolkernes Gissninger spille imellem Aarene 728 og 735 (= 26 og 19 f. Chr.).

Angaaende Brevets Indhold er det her ikke nødvendigt at sige Andet, end at Digteren indbyder Torquatus til et tarveligt Aftenselskab; han opfordrer ham derfor til at slaae alle Sorger af Sindet og betænke, at Livets Gøder ere givne Menneskene, for at de skulle nyde dem; navnlig er et Glas Wiin i godt Selskab en god Ting. Horatius har bestræbt sig for at indrette Alt paa det Bedste og nævner de fælles Beskjendte, han har indbudet foruden Torquatus, hvem han desuden giver Tilladelse til at medtage nogle Gjester, dog ikke gjerne altfor mange. Komme maa han under alle Omstændigheder.

1—3. Derksom Du kan tage tilstafte med simpelt Bohave og tarvelige Retter, ønsker jeg Dig til Gjest i Aften. — *Si potes*] 2: „derksom Du kan finde Dig i.“ MARTIAL. V, 62, 1: *Iure tuo nostris maneat licet, hospes, in hortis,* || *Si potes in nudo ponere membra solo.* VIRGIL. Bucol. 7, 10: *Si quid cessare potes, requiesce sub umbra.* Cfr. HORAT. Od. III, 11, 30 sq.; Epod. 9, 14; Satir. I, 4, 84; II, 7, 112; Epist. I, 1, 82; 7, 39. — *Recumbere*] Od. III, 3, 11: *Quos inter Augustus recumbens* || *Purpureo bibit ore nectar.* Ellers er det egentlige Ord for at ligge tilbords *accumbere*. Ved *conviva* bestemmes nærmere Hensigten med denne Sigger; cfr. MARTIAL. II, 19, 3: *Debet Aricino conviva recumbere clivo,* || *Quem tua felicem, Zoile, coena*

facit. III, 30, 1: *Gratis conviva recumbis.* — *Archiacis lectis*] *Archias breves lectos fecit*, unde *Archiacos* sicut a *Boeto Boetoos* dicimus. PORPHYR. Ifølge denne Fortklaring, som de fleste nyere Fortolkere henholde sig til, maa *Archias* have været en simpel Smedfer, der har gjort simpelt Arbejde; men forresten kjende vi ham ikke, hvilket da heller ikke er underligt. Adject. *Archiacus* er dannet af *Archias*, ligesom et Arbejde af den berømte Maler *Pausias* (sef. nedenfor til Bk. 14) kaldes *Pausiaca tabella* (Satir. II, 7, 95). At Bordseuge (om disse see Anm. til Ep. I, 1, 94 S. 67) have funnet faae Navn efter den Haandværker, der havde forfærdiget dem, har man gjort antageligt ved nogle Ord af *Seneca* hos *Gellius* (N. A. XII, 2): *Qui huiuscemodi versus amant, liqueat tibi eosdem admirari et Soterici lectos.* Simple *Veibænke* kaldes ogsaa *Punicani*. ISIDORI Orig. XX, 11, 3: *Punicani lecti parvi et humiles primum a Carthagine advecti et inde nominati.* Cfr. CICER. *Muren.* 36, 75; VALER. MAX. VII, 5, 1. Man har ogsaa sammensignet *JUVENAL.* V, 46: *Tu Beneventani sutoris nomen habentem* || *Siccabis calicem nasorum quattuor.* SÆTON. *Domit.* 10: [*Domitianus interemit*] *Sallustium Lucullum, Britanniae legatum, quod lanceas novae formae appellari Luculleas passus esset.*

2. *Olus omne*] i. e. quaecunque (alt *Slags Grent*), ut dicere solemus nos *omne vinum* bibere. SCHOL. CRUQ. coll. HORAT. *Satir.* I, 1, 29. — Ved *olus* forstaaes alle Arter af *Havevæxter*, der kunne bruges til menneskelig *Jøde*, som *Asparges*, forffjellige *Kaalarter*, *Bønner*, *Grter*, *Rocer*, *Løg*, *Syre*, *Salat* osv. Flere *Sorter* opregnes hos *MARTIAL.* X, 18, 7:

Exoneraturas ventrem mihi villica *malvas**)
 Attulit et varias, quas habet hortus, opes;
 In quibus est *lactuca* sedens et sectile *porrum*,
 Nec deest ructatrix *mentha* nec *herba salax***).

Hermed kan sammentlignes det lange Epigram V, 78, hvis Begyndelse jeg her vil anføre:

Si tristi domicoenio laboras,
 Turani, potes esurire mecum.
 Non deerunt tibi, si soles *προπίνειν*,
 Viles *Cappadocae****) gravesque *porri*.
 Divisis cybium latebit ovis;
 Ponetur digitis tenendus unctis
 Nigra *cauliculus virens* patella,
 Argentem modo qui reliquit hortum;
 Et pultem niveam premens botellus
 Et pallens *faba* cum rubente lardo.

Cfr. Ibid. XI, 52; III, 47, 6 sqq.; 77, 5 sq.; XIII, 13. 14. 15—21 osv. I den Græske Anthologie findes følgende Epigram af Ammianus (Anthol. Pal. XI, 413):

Ὡς κῆπον τεθυκώς, δεῖπνον παρέθηκεν Ἀπελλῆς,
 Οἰόμενος βόσκειν ἀνὴ φίλων πρόβατα.
 Ἦν ἑσφρανίς, σέρις ἦν, τῆλις, θρίδακες, πρᾶσα,
 βολβοί,
 Ὠκιμον, ἡδύοσμον, πήγανον, ἀσπάραγος †).
 Δεῖσας δ' ἐκ τούτων μὴ καὶ χόριον παραθῆ μοι,
 Δειπνήσας θέρμους ἡμβροχεῖς ἔφρονον.

*) HORAT. Od. I, 31, 15: Me pascant *olivae*, || Me *cichorea* levesque *malvae*. Cfr. Epod. 2, 55 sqq.; Satir. II, 2, 43 sq.; 4, 15 sq.; 8, 8; Epist. I, 12, 7 sq. 21; II, 1, 123.

***) ε: *Eruca*, en Art RaaI, Brassica eruca (Linn.), la roquette.

****) ε: *lactucæ*, Salat.

†) D. c. Ræddife, Cuvivie, Buffehorn (en Art Kløver, foenum Graecum, PLIN. H. N. XXIV c. 19 s. 120 § 184 sqq.), Salat, Yurlog, Rodlog, Basilikum, Krusemynte, Rude, Asparges.

Olus, oluscula, omtales oftere som de fattigeres eller Tarveligeres Føde; HORAT. Satir. II, 1, 74; 2, 117; 6, 64; 7, 30; Epist. I, 17, 13 15; JUVENAL. XI, 79. Dog forstode Romerne ogsaa at frydre disse Havevarter saaledes, at de bleve meget velsmagende, men farlige for Sundheden. CICER. ad Fam. VII, 26, 2: Lex sumptuaria, quae videtur *λιόνητα* attulisse, ea mihi fraudi fuit. Nam dum volunt isti lauti *terra nata*, quae lege excepta sunt, in honorem adducere, *fungos, heluellas, herbas omnes* ita condiunt, ut nihil possit esse suavius. In eas quum incidissem in coena augurali apud Lentulum, tanta me *διάδηοια* arripuit, ut hodie primum videatur coepisse consistere. Ita ego, qui me ostreis et muraenis facile abstinebam, a *beta* et a *malva* deceptus sum. Posthac igitur erimus cautiore. Paa en rig Romers Bord kom isvrigt i vor Digters Tid og efter den mange andre gode Ting, saasom alle Arter Kjødmat baade af vilde og tamme Dyr (især af Svinet, baade Bildsvinet og det tamme Sviin), Fugle, Fiske (f. Ex. mullus, muraena, rhombus, acipenser), Østers og andre Skaldyr (conchyilia, f. Ex. echini, murices, pelorides, sphondyli), Snegle (cochleae), mange Arter Frugter, Rager osv. Cfr. Epist. I, 6, 56 sqq.; 7, 35, 15, 22 sq. 40 sq.

Modica patella] Dum dicit *modica* et *times*, brevitatem coenae ostendit. PORPHYR. Od. I, 20, 1: Vile potabis *modicis* Sabinum || Cantharis. Cfr. I, 18, 7; Satir. I, 5, 2; II, 6, 70; Epist. II, 2, 190; A. P. 279. — Til et stort Taffel og store Retter hørte naturligtviis ogsaa store Fæde (*patinae*: Satir. II, 2, 95 coll. 39; 4, 77; PERS. II, 42; JUVENAL. IV, 131 sqq.; SUTTON. Vitell. 13; PLIN. H. N. XXXV c. 12 s. 46 § 163 sq.; saml. nedenfor til B. 23); til tarvelige Retter funde man lade sig nøie med et lille Fæd (*patella*). NONIUS in voc. *Patella* p. 543: Varro Eumeni-

dibus: *Patella esurienti posita provocat Neapolitanas piscinas*. Idem Manio: *Quocirca oportet bonum civem legibus parere et deos colere, in patellam dare μικρόν κρέας*. IUVENAL. V, 84: Sed tibi dimidio constrictus cammarus ovo || Ponitur, *exigua feralis coena patella*. — Det er forresten ikke urimeligt, at Digteren kan have havt ifinde at give noget Mere, end han just lover; vi indbyde ogsaa Folk paa en Kop Thee og et Stykke Smørrebrød, men vente dog, at de indbudne Gæster ikke skulde forstaae dette bogstaveligt.

3. *Supremo sole*] i. e. occidente, ad vesperam. SCHOL. CRUG. *Suprema*, summum diei, id a supremo. Hoc tempus duodecim tabulae dicunt occasum esse solis; sed postea lex praetoria id quoque tempus iubet esse supremum, quo praetor in comitio supremam pronuntiavit populo. Secundum hoc dicitur *crepusculum*. VARRO L. L. V p. 52 Bip. Cfr. *supremo fine* Epist. II, 1, 12; Od. I, 13, 20; II, 17, 11; III, 28, 13; Satir. I, 1, 98; Epist. I, 1, 1; 4, 13; II, 2, 173. Det Modsatte er *primo sole* (OVID. Metam. IX, 93; IUVENAL. II, 133). — Romernes Hovedmaaltid (coena) pleiede ellers paa vor Digters Tid at holdes tidligere; *octava hora* (to Timer efter Middag) pleiede man vel at gaac fra sine Ferretninger (HORAT. Epist. I, 7, 47; cfr. MARTIAL. X, 48, 1 sqq.; XI, 52, 3), derpaa fulgte Badet*) og efter Badet Maaltidet, som hvis sædvanlige Time *hora nona* angives (CICER. Fam. IX, 26, 1; MARTIAL. IV, 8, 6); men

*) Plinius (Epist. III, 1, 8) fortæller om Spuriina: *Ubi hora balinei nuntiata est (est autem hieme nona, aestate octava), in sole, si caret vento, ambulat nudus. Deinde movetur pila vehementer et diu. — Lotus accubat et paulisper cibum differt*. Det er imidlertid ikke sikkert at ansee dette for en almindelig Skik, fordi Spuriina, en Mand, der efter Plinius's Beretning i det nævnte Brev havde sin hele Tid saa noiagtigt inddeelt, brugte det.

naturligviis kunde Spisetiden hos meget syøfelfatte Folf indtræffe sildigere, f. Ex. *post nonam* (HORAT. Epist. I, 7, 71) eller *hora decima* (MARTIAL. VII, 51, 11) eller endnu sildigere (MARTIAL. III, 36, 5; X, 70, 13; IUVENAL. VI, 418 sqq.). Derfor kunde det vel træffe sig, at en fornem Mand først efter Solens Nedgang sendte Bud efter en Gæst; HORAT. Satir. II, 7, 32: *Iusserit ad se : Maecenas serum sub lumina prima venire || Convivam, Nemon' oleum fert ocius? ecquis || Audit? cum magno blateras clamore fugisque.* Naar Digteren her først indbyder Torquatus til at komme ved Solens Nedgang, er det vel, for at han kan faae Tid til at ende alle sine Forretninger og altsaa ikke behøve at skynde sig med at tage bort. — *Manebo*] i. e. *expectabo.* SCHOL. CRUQ. Cfr. Od. I, 28, 33.

4—6. Jeg vil give Dig den bedste Wiin, jeg har; men dersom Du hellere vil have en bedre Wiin, har jeg Intet imod, at Du bringer den med Dig, eftersom det Bedste ikke er for godt paa en Afsten som denne. — *Diffusa*] Vinen siges *diffundi*, naar den, efter at have gjæret, fra de store Wiinfar (*dolia*) gydes paa de mindre (*amphorae, cadi, lagenae, seriae*, med et almindeligt Udtryk *testae*; Od. III, 21, 4; IUVENAL. V, 35), hvor den blev staaende, indtil man fremtog den til Brug*). PROCULUS in Digest. XXXIII, 6, 15: *Illud verum esse puto, cui vinum cum vasis legatum erit, ei amphoras, cados, in quibus vina diffusa servamus, legatos esse; vinum enim in amphoras et cados hac mente diffundimus, ut in his sit, donec usus caussa probetur [fort. promatur], et scilicet id vendimus cum his amphoris et cadis; in dolia autem alia mente conicimus, scilicet ut ex*

*) 3 andre Forbindelser bruges Ordet *diffundere* Epod. 14, 1; Satir. I, 5, 10; Epist. I, 3, 8; 12, 29, hvor Kæfemaaden vasker mellem *defundit* og *diffundit*.

his postea vel in amphoras et cados diffundamus, vel sine ipsis doliis veneat. Cfr. PLIN. H. N. XIV c. 14 s. 16 § 94. Derimod antager man, at *defundi* bruges om Vinen, naar den udgydes i Bøgerne eller som Drifoffer til Guderne (HORAT. Od. IV, 5, 33; Satir. II, 2, 58; cfr. MADVIG ad Cic. Fin. II, 8, 23 p. 183). — *Iterum Tauro*] At her maa suppleres *consule*, er klart nok; men et gysligt Parallelsted for en saadan Udeladelse kan jeg iffe anføre. *T. Statilius Taurus* var anden Gang Consul i Aaret 728=26, da Augustus var ottende Gang Consul (DIO CASS. LIII, 23). — For at betegne Vinsens Alder pleiede man paa Wiinfrufferne at skrive Navnene paa de Consuler, i hvis Aar de bleve henstillede til Opbevaring i Wiinhammeret (*apotheca*, PLIN. H. N. XIV c. 14 s. 16 § 94; HORAT. Satir. II, 5, 7; COLUMELL. R. R. I, 6, 20; ogsaa *horreum* Od. IV, 12, 18; *cella* Od. I, 37, 6). PLAUT. Poenul. IV, 2, 12: In totis aedibus || Tenebrae, latebrae; bibitur, estur, quasi in popina, haud secus. || Ibi tu videas *litteratas fictiles epistolas*, || Pice signatas: nomina insunt cubitum longis litteris. || Ita vinariorum habemus nostrae delectum domi. Cfr. HORAT. Od. II, 3, 8; III, 8, 11 sq.; 21, 1; 28, 8; Epod. 13, 6; Satir. I, 10, 24; TIBULL. II, 1, 27; IUVENAL. V, 30 sqq. Man betegnede ogsaa Vinsens Alder ved paahæftede Sedler eller Etiquetter (*piitacia*), PETRON. Satir. 34. — Her opstaaer nu det Spørgsmaal, hvor gammel den Wiin, Hor. lover sin Ven, kan antages at have været. Nogle Vine kunde man vel driffe ganske unge (horna vina, Epod. 2, 47; cfr. CICER. Pison. 27, 67; PLIN. H. N. XIV c. 13 s. 14 § 89); men man foretrak dog ældre Vine, der havde tilstrækkeligen afsjæret (*languidiora vina*, Od. III, 21, 8 coll. 16, 34 sq.).

Ἄτοπον δὲ τὸν μὲν οἶνον εὐδοκιμεῖν ἀεὶ

*Παρά ταῖς ἐταίραις τὸν παλαιὸν, ἀνδρᾶ δὲ
Μὴ τὸν παλαιὸν, ἀλλὰ τὸν νεώτερον.*

Disse Vers af Komiferen Eubulos (hos ATHEN. I, 47 p. 25 F) udtrykke vel omtrent den almindelige Mening. Vinene bleve altsaa i Regelen ansete for bedre, jo ældre de vare (sef. Epist. II, 1, 34); men hvor mange Aar hver enkelt Viin skulde være gammel for at bruges, var afhængigt af dens særegne Natur. Galenos (hos ATHEN. I, 48 p. 26 C sqq.) angiver for de forskjellige Italienske Vine den Alder, i hvilken de vare bedst; f. Ex. Falernereren er driffelig fra 10 Aar og fra 15 indtil 20 (sef. PLIN. H. N. XXIII c. 1 s. 20 § 34), Albaneren fra 15 Aar, Surrentineren begynder at blive driffelig fra 25 Aar, Rhegineren er gavnlig fra 15 Aar, Tiburtineren er god fra 10 Aar, men bliver bedre, naar den bliver ældre, Albaneren er driffelig fra 5 Aar, Sabineren er skiftet til at driffes fra 7 indtil 15 Aar, Signineren fra 6 Aar, Nomentaneren fra 5 Aar osv. Under saa forskjellige Angivelser seer jeg ikke, hvorledes man skal kunne bestemme nogen Alder for den hos vor Digter omtalte Viin; og naar nogle Fortolkere mene, at Binen maa have været 5 eller 6 Aar gammel, og at det var en ganske anstændig Alder for en Italiensk Viin, synes dette at beroe paa løse Formodninger. — Iøvrigt maa man indrømme, at Smag og Behag ogsaa i denne Henseende kan have været forskjellig; jaaledes forlanger vor Digter af Thaliarchus fireaarig Sabinerviin (Od. I, 9, 7) og byder Mæcenæs Sabinerviin, der maaskee ikke har været meget ældre (Od. I, 20, 1 sqq.); til Dffring bruger han toaarig Viin (Od. I, 19, 15); fremdeles har han Albanerviin, som er ældre end 9 Aar (Od. IV, 11, 1 sq.), og omtaler paa andre Steder Viin paa 30, 40 Aar og derover (Od. III, 8, 11 sq.; 14, 18 sqq.; 21, 1; Epod. 13, 6). Som en meget gammel Viin omtales

hos Forfatterne (f. Ex. MARTIAL. III, 82, 24; IX, 88, 1; X, 49, 2) vinum Opimianum (Q. Opimius var Consul med Q. Fabius Maximus a. u. 633=121), som Cicero allerede fandt at være altfor gammel (CICER. Brut. 83, 287); dog byder Trimalchio sine Gæster en Vin med den Indskrift: Falernum Opimianum annorum centum (PETRON. Satir. 34). Belleius Paterculus mener, at den paa hans Tid (A. 30 est. Chr.), 151 Aar efter Opimius's Consulat, ikke mere eksisterede (II, 7, 5); Plinius ytrer derimod, at den endnu eksisterede i hans Tid, omtrent 200 Aar gammel (H. N. XIV c. 4 s. 6 § 55; cfr. c. 14 s. 16 § 94). Saa meget lærer man i det Mindste heraf, at de Gamle allerede forstode at forfalske Vin og tillægge den en høiere Alder, end den havde (cfr. PLIN. H. N. XXIII c. 1 s. 20 § 33; MARTIAL. III, 62, 2; XIII, 111).

5. *Minturnus palustres*] *Minturnæ* laae i Latium ved den Appiske Bei, ikke langt fra Floden Liris's Udløb i Havet (STRAB. V p. 233; PLIN. H. N. III c. 5 s. 9 § 59; ANTONINI Itiner. p. 108. 121). Den havde tilhørt Ausonerne og fom i Aaret 440=314 a. Chr. ved Forræderie i Romernes Magt, ved hvilken Velighed den blev haardt medtaget (LIV. IX, 25, 4 sqq.); men a. u. 458 eller 459=296 eller 295 blev en Romersk Colonie fort derhen (LIV. X, 21, 8; VELL. PATERC. I, 14, 6). Østen for Floden Liris vare de betydelige Sumppe (paludes Minturnenses, palus Maricae), i hvilke C. Marius a. u. 666=88 maatte skjule sig paa sin Flugt, da han af Q. Cornelius Sulla var fordrevet fra Rom og erklæret for Statens Fjende (CICER. Pison. 19, 43; VELL. PATERC. II, 19, 2; PLUTARCH. Mar. c. 37 sq.; JUVENAL. X, 276 sqq.). — Ni Tusinde Passus Østen for Minturnæ, lige paa Grændsen af Campanien, laa Byen Sinuessæ, hvorhen der var fort en Romersk Colonie i samme

Naar som til Minturnæ; forhen havde paa samme Sted ligget en Græff By Sinope (LIV. X, 21, 8; VELL. PATERC. I, 14, 6; STRAB. V p. 233 sq.; PLIN. H. N. III c. 5 s. 9 § 59; ANTONINI Itiner. p. 108. 122). Den hørte til de anseelige Byer i denne Egn (POLYB. III, 91, 4). — *Petrinus* mons est, Sinuessanae civitati imminens, vel ager Sinuessae vicinus, siger SCHOL. CRUG., hvorimod Porphyrio siger: *Petrinus vicus olim in agro Falerno*. Hos Cicero omtales et *Petrinum*, som tilhørte Lepa (ad Fam. VI, 19, 1). Videre strækker vor Kundskab om dette Sted sig iffe, undtagen at Drelli siger, at Stedet nu kaldes Rocca di monti Ragoni. — Vinen fra denne Egn omtales iffe udtrykkeligt paa andre Steder; men da de berømte Vinsorter Cæcubereren, Formianeren, Falernereren, Faustianeren, Massikeren iffe vorede langt fra Minturnæ og Sinuessæ, er det antageligt, at den iffe har været saa ringe, som nogle Fortolkere have anseet den for. PLIN. H. N. XIV c. 6 s. 8 § 62: *Falernus* ager a ponte Campano laeva potentibus Urbanam coloniam Sullanam nuper Capuae contributam incipit; *Faustianus* autem circiter quatuor milliaria vico prope Cedias, qui vicus a Sinuessæ VI millibus abest. MARTIAL. XIII, 111: De Sinuessanis venerunt Massica praelis; || Conditæ quo quaeris consule? Nullus erat. — Naar nogle Fortolkere antage, at Tilnavnet *palustres* synes at antyde, at Vinen maatte være mindre god paa dette Sted, er jeg iffe Vinfjender nok for at have nogen Mening om, hvorvidt Minturnæ's sumpige Beliggenhed kunde have nogen skadelig Indflydelse paa den i Byens Nærhed vorende Vin; det Modsatte synes imidlertid at fremgaae af PLIN. l. c. § 61: Antea Caecubo erat generositas celeberrima in palustribus populetis, siu Amyclano, quod iam intercidit et incuria coloni locique angustia; magis tamen fossa Neronis, quam a Baiano lacu Ostiam usque navigabilem inchoaverat. —

Denne Binarartikel kan det maaskee ikke være upassende at slutte med en Fortegnelse over de Vine, som omtales paa forskjellige Steder hos vor Digter. Af Græske Vine (Fortegnelsen over dem findes ATHEN. I c. 51 sqq. p. 28 D sqq.; cfr. PLIN. H. N. XIV c. 7 s. 9 § 73 sqq.; c. 14 s. 16 § 95 sqq.) nævner han Chium (Od. III, 19, 5; Epod. 9, 34; Satir. I, 10, 24; II, 3, 115; 8, 15, 48), Coum (Satir. II, 4, 29; 8, 9), Lesbium (Od. I, 17, 21; Epod. 9, 34); af Italienske (PLIN. H. N. XIV c. 6 s. 8 § 59 sqq.; cfr. MARTIAL. XIII, 109—125) Albanum (Od. IV, 11, 2; Satir. II, 4, 72; 8, 16), Caecubum (Od. I, 20, 9; 37, 5; II, 14, 25; III, 28, 3; Epod. 9, 1, 36; Satir. II, 8, 15), Calenum (Od. I, 20, 9; 31, 9; IV, 12, 14), Falernum (Od. I, 20, 10; 27, 10; II, 3, 8; 6, 19; 11, 19; III, 1, 43; Satir. I, 10, 24; II, 2, 15; 3, 115; 4, 19. 24. 55; 8, 16; Epist. I, 14, 34; 18, 91), Formianum (Od. I, 20, 11), Massicum (Od. I, 1, 19; II, 7, 21; III, 21, 5; Satir. II, 4, 51), Sabinum (Od. I, 9, 7; 20, 1), Surrentinum (Satir. II, 4, 55).

6. *Si melius quid*] neml. vini; man kunde have ventet *quod* (vinum); men paa samme Maade bruger Digteren det substantiviske Pronomen Epist. I, 15, 17: Rure meo possum *quidvis* perferre patique. Cfr. I, 17, 28: *Quidlibet* indutus celeberrima per loca vadet. — *Arcesse*] scil. vinum. At dette Verbum, der sædvanligt betegner „at falde Personer til sig“ (f. Ex. Satir. II, 3, 261; Epist. II, 1, 228), ogsaa bruges om at hente eller lade hente Ting, har man her anseet det for nødvendigt at godtgjøre, f. Ex. af PLAUTI Bacch. II, 4, 120: Senex in Ephesum hinc ibit aurum arcessere. CICER. Attic. XVI, 11, 4: Ego eius librum arcessivi. Fam. VII, 23, 3: Sed tamen, si ista mihi sunt habenda, certiozem velim me facias, ubi sint, quando arcessantur,

quo genere vecturae. Ligeledes i figurlig Betydning Epist. II, 1, 168: Creditur, ex medio quia res accessit, habere || Sudoris minimum . . . comoedia. — *Imperium fer]* 3: tag tilstæffe med den Viin, jeg kan sætte for Dig. Imperium er vel brugt, fordi det tilkom Digteren som Bert — convivator Satir. II, 8, 73; parochus Ibid. vs. 36; coenae pater Ibid. vs. 7; dominus convivii VARRO ap. Gell. N. A. XIII, 12 p. 152 — at bestemme, hvad der skulde sættes for Gjesterne. MARTIAL. XII, 48, 15: Convivas alios *coenarum* quaere *magister*, || Quos capiant mensae regna superba tuae. || Me meus ad subitas invitet amicus ofellas; || Haec mihi, quam possum reddere, coena placet. — Det kan vel synes noget underligt, at Hor. anmoder sin Gjest om selv at lade bringe bedre Viin, dersom han ønsker den; men dog er dette vel ikke mere, end hvad den ene Ven gjerne kan sige til den anden (cfr. Od. IV, 12, 13 sqq.). I alt Fald maa den anførte Forklaring ansees for den ene rigtige; nogle Fortolkere supplere imidlertid til *arcesse* som Object *me*, hvorved de lade Hor. sige til Torquatus, at dersom han kan skaffe et bedre Maaltid og bedre Viin tilveie, kan han gøre Gilde og indbyde Digteren til Gjest. Derved synes de at have glemt, at Hor. har pyntet sit Huus til at tage imod Fremmede (Bs. 7, 21 sqq.) og allerede har indbudet flere Gjester (Bs. 26 sqq.).

7. Jeg har ladet gjøre reent, fordi jeg venter Fremmede. *Focus* synes at være nævnet istedetfor hele Huset, der ret passende kunde betegnes ved Arnestedet, det hellige Sted, hvor Larerne, Husets Beskyttere, havde deres Plads (PLAUT. Aulul. Prol. 7; II, 7, 16; HORAT. Epod. 2, 65 sq.; COLUMELL. XI, 1, 19), hvormed det imidlertid ikke skal negtes, at ogsaa Arnestedet selv var en Gjenstand for Reengjøring (CATO R. R. 143). — *Munda supelleæ]* Her vel især Alt, hvad der horte til Opdræfningen, see B. 22 sqq. — *Splendet]* Od. II,

16, 13: Vivitur parvo bene, cui paternum || *Splendet* in mensa tenui salinum. IV, 11, 6: *Ridet* argento domus; ara castis || Vincita verbenis avet immolato || Spargier agno. PHAEDRI Fab. IV, 25, 20: *Splendebat* hilare poculis convivium; || Magno apparatu lacta resonabat domus. — *Tibi* in honorem tuum. SCHOL. CRUQ.

8—11. Forsag alle Betyrninger og sæt dine Forretninger tilside for at drikke hos mig i Aften; imorgen er det Helligdag, og Du har derfor Tid til at sove ud. — *Leves spes*] Omitte spes rerum humanarum, hoc est cogitationes fallaces. SCHOL. CRUQ. Alle Forhaabninger ere egentligen forfængelige, da Haabet saa ofte skuffer; derfor skal Pindaros (ap. STROBAEUM Serm. Tit. 110, 12) have sagt τὰς ἐλπίδας εἶναι ἐρηγορότων ἐνόπνια*). — *Certamina divitiarum*] i. e. nimium studium nimiamque contentionem in divitiis comparandis. LAMBIN. Hvorledes Menneffene kappes om at overgaae hinanden i Rigdom, skildrer Digteren Satir. I, 1, 113 sqq. — Der spørges nu, i hvilken Betydning de her fremsførte Opfordringer bør tænkes at være gjorte af Digteren. Ældre Fortolkere troede af dette Sted og af B. 13 sq. at kunne slutte, at Torquatus har været gjernig, og at Hor. altsaa formaner ham til at lade denne Last fare for den nærværende Aften; som om man for en enkelt Gang kunde aflægge en indgroet Feil ligesom en gammel Kjøle og iføre sig et nyt Menneffe ligesom en ny Klædning, naar man skal gaae i Selskab. Hvorvidt Torq. har været betaget af sin og vel alle Tidsalderes sædvanligste Feil at stræbe formegget efter Rigdom og Ære, kunne vi ikke sige, da vi ikke kjende ham; men

*) Derimod hedder det hos Ælianos (Var. Hist. XIII, 28): Ἐλεγεν ὁ Πλάτων τὰς ἐλπίδας ἐρηγορότων ἀνθρώπων ἐνείρους εἶναι. DIOG. LAERT. V, 18 hedder det om Aristoteles: Ἐρωτηθεὶς τί ἐστιν ἐλπίς; Ἐρηγορότος, εἶπεν, ἐνόπνιον.

af Digterens Ord paa dette Sted have vi iffe Ret til at fatte ufordeelagtige Tanker om ham. Ordene ere holdte i en spøgsfuld Tone som i Opfordringen til Virgilius (Od. IV, 12, 25): Verum pone moras et *studium lucri*; Digteren beder sin Ven om at forjage alle andre Tanker, hvor vigtige end deres Gjenstande monne være, og at komme. Tanken bliver altsaa den samme som IUVENAL. XI, 181: Sed nunc dilatis averte negotia curis || Et gratam requiem dona tibi, quando licebit || Per totam cessare diem.

9. *Moschi causam*] Hic, Pergamenus rhetor notissimus, reus veneficii fuit, cuius causam ex primis tunc oratores egerunt, Torquatus hic, de quo nunc dicit, et Asinius Pollio (cfr. Od. II, 1, 13). PORPHYR. Mere vide vi iffe om den nævnte Moschus og hans Sag, som rimeligvis har givet Torquatus en Dærl at bestille og spyssefat hans Tanker paa denne Tid.

Cras nato Caesare festus—dies] i. e. dies natalis Caesaris. For Torquatus, der vidste, naar han modtog Brevet, var denne Angivelse naturligvis tilstræffelig; for os andre derimod er det uvidt, om Digteren her betegner C Julius Cæsar eller Augustus. Den Første (Divus Iulius) var født (i Mæret 654=100) a. d. *quartum Idus Quintiles* (den 12te Juli; MACROB. Saturnal. I, 12 p. 261 ed. Bip.; LYDUS de Mensib. in Iulio cap. 1 p. 110; cfr. DIO CASS. XLIV c. 5). Endnu før hans Død (A. 710=41) blev det af Senatet bestemt, at hans Fødselsdag skulde høitideligholdes (*τὰ γενέθλια αὐτοῦ δημοσίᾳ θύειν ἐψηφίσαντο*: DIO CASS. XLIV c. 4), og efter hans Død fornyede Triumvirerne (i Mæret 712=12) denne Bestemmelse (*τὰ γενέθλια αὐτοῦ δαφνηφοροῦντας καὶ εὐθυμουμένους πάντας ἐορτάζειν ἠνάγκασαν*: DIO CASS. XLVII c. 18; cfr. Voss ad Virg. Bucol. V, 56). Vi finde derfor ogsaa hans Fødselsdag ansat

paa den nævnte Dag i de gamle Kalendarier (ORELLI Inscriptt. II p. 394), f. Ex. i Kalend. Antiatinum: LVDI DIVI IVL. NATALIS. — Augustus var født (i Mæret 691=63) IX Kalendas Octobres (den 23de Septbr.; SUTTON. Octav. 5 coll. 31; AUGUSTI Epist. ap. Gell. N. A. XV, 7; ORELLI. Inscriptt. Nr. 4068), paa hvilken Dag vi ogsaa finde hans Fødselsdag ansat i de nævnte Kalendarier (ORELLI. I. c. p. 398 sq.), f. Ex. i Kalend. Pincianum: LVD. EX S. C. QVOD IS DIES IMP. CAESAR. NATALIS EST. At hans Fødselsdag offentlig skulde hvidteligholdes, besluttedes i Mæret 721=30 (*ἐν τοῖς γενεθλοῖς αὐτοῦ . . . . ἱερομηρίαν εἶναι . . . . ἔγνωσαν*: DIO CASS. LI c. 19). At den pleiede at feires hvert Aar, siges i følgende Sted: *Ἐν ᾧ δ' οὖν ὁ Ἀρῶσος τοῦτ' ἔπρατιεν (a. u. 743 = 11), ἢ τε πανηγυρὶς ἢ τῆ σιραηγία αὐτοῦ προσήκουσα πολυτελειάτιη ἐποιήθη, καὶ τὰ γενέθλια τὰ τοῦ Ἀὐγούσιου καὶ ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ πόλει πολλὰχοῦθι θηρίων σφαγαῖς ἐτιμήθη. καὶ τοῦτο μὲν, καίτοι μὴ ψηφισθὲν, ἐν πᾶσιν ὡς εἰπεῖν τοῖς ἔτεσι πρὸς τινασ τῶν ἀεὶ σιραηγούντων ἐγίγνετο* (DIO CASS. LIV c. 34; cfr. *ibid.* cap. 8 og 26; LVI c. 29 og 46). SUTTON. Octav. 57: Equites Romani natalem eius sponte atque consensu biduo semper celebrabant. — Hvilken af disse Fødselsdage skulle vi nu vælge? Af Navnet *Caesaris* lader sig ikke slutte ret Meget; thi vel betegner det hos vor Digter hyppigt Augustus*), men dog ogsaa Julius Cæsar (Od. I, 2, 44; Satir. I, 9, 18). Naar Digteren i B. II nævner

*) Od. I, 2, 52; 6, 11; 12, 51. 52; 21, 14; 35, 29; 37, 16; II, 12, 10; III, 4, 37; IV, 3, 16; 25, 4; IV, 2, 34. 48; 5, 16. 27; 15, 4. 17; Epod. I, 3; 9, 2. 18. 37; Satir. I, 3, 4; II, 1, 11. 19. 84; 6, 56; Epist. I, 12, 28; 13, 18; II, 1, 4. — *Caesar Augustus* Od. II, 9, 19 sq.; Epist. II, 2, 48.

aestivam noctem, synes dette Udtryk rigtigst bedst at passe paa Fødselsdagen i Juli Maaned; men man har ikke uden Grund bemærket, at ogsaa September kan være varm og have smukke Nætter*). VING. Georg. I, 311: Quid tempestates auctumni et sidera dicam? || Atque ubi iam breviorque dies et *mollior aestas*. || Quae vigilanda viris? CALPURN. Bucol. I, 1: Nondum solis equos *declivis* mitigat *aestas*, || Quamvis et madidis incumbant praela racemis, || Et spument rauco ferventia musta susurro. — Mig forekommer det, at der kan anføres saa gode Grunde for begge Casarers Fødselsdage, at jeg vil overlade til Læserne at vælge, hvilken de synes bedst om. Men da de begge kunne antages at være høitideligholdte hvert Aar, bliver det klart, at man fra dette Brev er affattet. De forskjellige Forsøg, som i denne Henseende ere gjorte, maae derfor uden videre forcastes som aldeles mislykkede.

10. *Veniam somnumque*] At Romerske Forretningsmænd vare titligt paafærde om Morgenene, have vi seet til Epist. 3, 23 S. 25 (cfr. Epist. I, 17, 6; 18, 34). Nu var den følgende Dag en Helligdag, der altsaa skjenkede Torquatus Frihed for Forretninger (*veniam*), saa at han uden at forsømme Noget (*impune*, cfr. Od. I, 17, 5; 31, 15; IV, 9, 33; Epod. 17, 59; Epist. II, 1, 150; 2, 105; A. P. 210. 381) kunde nyde en længere Morgensevn end sædvanligt.

11. *Tendere noctem* er vel egentligt »at træffe Natten ud,« gjøre den længere end sædvanligt, tilbringe hele Natten. Cfr Satir. II, 1, 1: Sunt quibus in satira videor nimis

---

*) At den ogsaa kan være farlig for Sundheden, see Epist. I, 16, 16; cfr. Epist. I, 7, 2 sqq.

acer et ultra || Legem *tendere* opus. Udtryffet er vel taget af at spænde Buen (*tendere arcum* Od. II, 10, 20; cfr. Od. I, 1, 34; 29, 9; Epod. 2, 33). Dmtrent i samme Betydning siges *noctem ducere, producere, trahere, extrahere, extendere*. Od. III, 21, 21: Te Liber et, si laeta aderit, Venus || Segnesque nodum solvere Gratiae || Vivaeque producent lucernae, || Dum rediens fugat astra Phoebus. PROPERT. V (IV), 6, 85: Sic noctem patera, sic ducam carmine, donec || Iniiciat radios in mea vina dies. MARTIAL. II, 89, 1: Quod nimio gaudes noctem producere vino, || Ignosco: vitium, Gaure, Catonis habes. OVID. Metam. XII, 159: Noctem sermone trahunt. — *Benigno sermone*] i. e. sermone multo et liberali et largo. LAMBIN. Od. I, 17, 14: Hic tibi copia || Manabit ad plenum *benigno* || Ruris honorum opulenta cornu. II, 18, 9: At fides et ingeni || *Benigna vena* est. Epod. 17, 66: Egens *benignae* Tantalus semper *dapis*. Cfr. Satir. II, 3, 3; Od. I, 9, 6*). — Jovrigt er det for Den, der har lært at kjende og elske vor Digter af hans Bærter, neppe nødvendigt at bemærke, at han vel kan have sat Priis paa en god Samtale, oplivet ved et godt Glas Biiin, men at det nagtet hans Povtaler over Vinen ikke kan være faldet ham ind at indbyde sin Ven til et Møde, hvori det kom an paa at drikke „paa Kraft.“

12—15. Hvorfor skulde Guderne have stjenket os Livets Goder, naar det ikke maatte være os tilladt at nyde dem? Det er daarligt at være en Gnier imod sig selv for at spare Rigdom sammen til sine Arvinger. — *Quo mihi fortunam*] See Madvig Gramm. § 239 og § 393 c. OVID. Amor. II, 19,

*) Desuden forekommer Ordet *benignus* Od. III, 29, 52; IV, 2, 52; 4, 74; Epod. 13, 7; Satir. I, 2, 4. 51; Epist. I, 11, 20; 16, 8. — *Benigne* Epist. I, 7, 16. 62; 17, 11; *benignitas* Epod. 1, 31.

7: Quo mihi fortunam, quae numquam fallere curet? III, 7, 49: Quo mihi fortunae tantum; quo regna sine usu? HORAT. Satir. I, 6, 24: Quo tibi, Tilli, || Sumere depositum clavum fierique tribuno? PHAEDR. Fab. III, 18, 9: Quo mi, inquit, mutam speciem, si vincor sono? IUVENAL. XV, 135: Sed quo divitias haec per tormenta coactas? SENECA. Natural. Quaest. I, 16: Quo nequitiam meam, si ad naturae modum pecco? Controv. I, 2: Quo mihi sacerdotem, cuius precaria est castitas? — HORAT. Satir. II, 7, 116: Unde mihi lapidem? — Quorsum est opus? — Unde sagittas? II, 5, 101: Ergo nunc Dama sodalis || Nusquam est? unde mihi tam sortem tamque fidelem? — *Fortuna* er her brugt om Lyffens Gøder, navnlig Formue. OVID. Trist. V, 2, 57: Nec mea concessa est aliis fortuna. PHAEDR. Fab. IV, 5, 7: Harum autem matrem fecit heredem senex || Sub conditione, totam ut fortunam tribus || Aequaliter distribuat. Cfr. CORN. NEP. Attic. 21, 1; VELL. PATERC. II, 60, 1; QUINTIL. VI, 1, 50. — 3 samme Besydnung fan Ordet opfattes Epist. I, 7, 53: Abi, quaere et refer, unde domo, quis, || *Cuius fortunae*, quo sit patre quove patrono. Epod. 4, 5: Licet superbus ambules pecunia, || *Fortuna* non mutat genus. — Naar Digteren siger *mihi*, tænker han vel baade paa sig selv og paa Andre, der esinde sig i en lignende Stilling: de have Formue og ere dersfor berettigede, ja paa en Maade forpligtede til at bruge den. Satir. I, 1, 41: Quid iuvat immensum te argenti pondus et auri || Furtim defossa timidum deponere terra? || Quod si comminuas, vilem redigatur ad assem. || At ni id sit, quid habet pulchri constructus acervus? Cfr. Od. II, 2, 1 sqq. — Beslægtet med vort Sted baade i Tanke og Form er DION. CATON. Distich. IV, 16 (17): Utere quaesitis

opibus, fuge nomen avari! || Quo tibi divitias, si semper pauper abundas?

13. *Parcus ob heredis curam*] Den Tanke, at Mennefsene ved deres Død ikke kunne tage deres jordiske Skatte med sig, men maae efterlade dem til deres Arvinger, udtryffes oftere hos vor Digter. Od. II, 3, 17: Cedēs coemētis saltibus et domo || Villaque, flavus quam Tiberis lavit, || Cedēs, et exstructis in altum || Divitiis potiētur heres. Cfr. Od. II, 14, 21 sqq.; Satir. II, 3, 151 sqq.; Epist. II, 2, 175 sqq. Deraf følger da, at det er daarligt alene af Hensyn til Arvinger, af hvem man ingen Tak kan vente, at ville knibe paa sig selv og undlade at benytte de Goder, Lykken har ffjenket Gen. Satir. II, 3, 122: Filius aut etiam haec libertus ut ebibat heres, || Dls inimice senex, custodis? Od. IV, 7, 19: Cuncta manus avidas fugient heredis, amico || Quae dederis animo. Cfr. Epist. II, 2, 190 sqq. — *Severus*] o: „streg inod sig selv,“ hvad Digteren ellers falder asper et attentus (Satir. II, 6, 82), durus attentusque (Epist. I, 7, 91). Cfr. Epod. II, 19; Epist. I, 18, 42; 19, 9; II, 1, 109; A. P. 107.

14. *Assidet insano*] i. e. sedet stulto proximus eique simillimus est. CRUG. Udtryffet er maafee taget deraf, at Folf af samme Stand sade ved Siden af hverandre i Theatrene og paa lignende Steder*). Ordet danner saaledes Medsætning til *dissidere* (Od. II, 2, 18: Dissidens plebi virtus. Cfr. Od. III, 8, 20; Epist. I, 1, 96). Man har sammenlignet: *Ἀντὶ πῆ μανίας ὁμότοιχος εἶναι μοι δοκεῖ* (ANTIPHAN. ap. Stob. 99, 27). CICERO. Rep. I, 28, 44: Illi regi tolerabili aut, si vultis, etiam amabili, Cyro, *subest* ad immutandi animi licentiam crudelissimus ille Phalaris, cuius in simili-

---

*) Chr. Falsters 8te Satire (Verden som et Døshuus) Str. 76: „Gaf næst op til, der sidder den, || Som haver skrevet dette.“

tudinem dominatus unius praelivi cursu et facili delabitar. Illi autem Massiliensium paucorum et principum administrationi civitatis *fnitimus est*, qui fuit quodam tempore apud Athenienses, triginta virorum consensus et factio. — *Spargere flores*] Blomster, især naar de paa forskjellige Maader vare sammenslettede til Krandsse (*στεφανοι, στέψη, στέμματα, στεφανώματα*, serto, coronae*), skillede en ikke ubetydelig Rolle ved de Gamles Gjestebud (ATHEN. XV cap. 8—33 pag. 669—686; PLUTARCH. Quaest. Conviv. III, 1 p. 645 sqq.; PLIN. H. N. XXI c. 1—4). Den Skik at bekrandsse sig ved Driffelaget skal være opstaaet deraf, at man havde bemærket, at det var et gavnligt Middel imod den af Vinen forarsagede Hovedpine at vikle et Bind (stroppus, hvoraf Ordet strophium, PLIN. l. c. cap. 2 s. 2 § 3) omkring Tindingerne; senere gif saadanne Bind over til Krandsse, da man antog, at visse Blade og Blomster yttrede en velgjørende Virkning imod Viniens berusende Kraft (ATHEN. l. c. cap. 16 p. 674 B; cap. 17 p. 675 C sqq.; PLUTARCH. l. c. cap. 3 § 3 sqq.). Uagtet det næsten er urimeligt at søge en Opfinder til en saa simpel Kunst som den at binde Blomster sammen til en Krands, vilde dog nogle Gamle vide, at Guden Janus først skal have opfundet Krandsen (ATHEN. cap. 46 p. 692 D. E). Som Den, der især har uddannet Kunsten ved at sammensille Blomster af forskjellig Farve og Lugt for ved Modsetningen at forhøje det Heles Indtryk, nævnes Blomsterpigen Glykera fra Sikyon, Maleren Pau-

*) *Coronae* nævnes hos vor Digter Od. I, 7, 23; 17, 27; 26, 8; 38, 2; II, 7, 24; III, 14, 17; 27, 30; IV, 11, 3; Carm. Sec. 30; Satir. I, 10, 4°; II, 3, 256; Epist. II, 2, 96; cfr. Od. II, 7, 7; III, 23, 15; Epist. I, 1, 50; 18, 64. — Ordet *serto* forekommer ikke hos ham.

fiad's Esferinde*). I Rom omtales Blomsterkrandsene allerede paa den anden Puniske Krigs Tid (PLIN. l. c. cap. 3 s. 6 § 8). Hos Grækerne brugtes mangfoldige Blomster til Krandsene (ATHEN. cap. 24 p. 679 C sqq.; cap. 27—32 p. 680 E sqq.; MELEAGRI Epigr. CV [Anal. I p. 30; Anthol. Palat. V, 147; Del. Epigr. V, 29]; RUFINI Epigr. XV [Anal. I p. 393; Anthol. Palat. V, 74; Del. Epigr. V, 62]); hos Romerne omtales især Krandsene af Vedbende (hedera, HORAT. Od. I, 25, 17; IV, 11, 4; cfr. Anm. til Epist. 3, 25 S. 26), Mærke eller Peterssilie (apium, Od. I, 36, 16; II, 7, 24; IV, 11, 3), Myrte (Od. I, 4, 9; 25, 18; 38, 5, 7; II, 7, 25; 15, 6; III, 4, 19; 23, 16), Roser (Od. I, 5, 1; 36, 15; 38, 3; II, 3, 14; 11, 14; III, 15, 15; 19, 12; 29, 3; cfr. MARTIAL. VI, 80), Lilier (Od. I, 36, 16; VIRGIL. Bucol. 2, 45; Aen. VI, 884), Violer (VIRGIL. Bucol. 2, 47; cfr. PLIN. l. c. cap. 4 s. 10 § 14; HORAT. Od. II, 15, 5). Krandsene bandtes med Linderbast (philyra, Od. I, 38, 2; OVID. Fast. V, 335 sqq.). — Forresten kjendte de Gamle ogsaa kunstige Krandsene af tynde farvede Hornblade, af farvet Silketoi og af Sølv- og Guldblade (PLIN. l. c. cap. 2 s. 3 § 5; c. 3 s. 4 § 6; s. 8 § 11). — Ved Gjestebudene bleve Krandsene først omdeelte, naar den egentlige Driften skulde begynde, altsaa ved mensa

---

*) PLIN. l. c. cap. 2 s. 3 § 4: Arborum enim ramis coronari in sacris certaminibus mos erat primum. Postea variari coeptum mixtura versicolori florum, quae invicem odores coloresque accenderet, Sicyone ex ingenio *Pausiae* pictoris atque *Glyceræ* coronariae, dilectae admodum illi, quum opera eius pictura imitaretur et illa provocans variaret essetque certamen artis ac naturae, quales etiam nunc exstant artificis illius tabellae, atque in primis appellata *Stephanoplocos*, qua pinxit ipsam. Idque factum est post Olympiadem centesimam. Cfr. XXXV c. 11 s. 40 § 125. *Pausias* levede i det 4de Aarh. f. Chr.

secunda (ATHEN. XV c. I p. 665 C; c. 8 p. 669 C; c. 19 p. 676 E; c. 33 p. 685 C; PLUTARCH. l. c. cap. I § 2; MARTIAL. III, 68, 5; X, 19, 18 sqq; PETRON. Satir. 60). Man lod sig iøvrigt iffe neie med at befrandse Hovvedet, men hængte ogsaa Krandsse om Halsen (*Υποθυμῖς δὲ καὶ ὑποθυμιάδες στέφανοι παρ' Αἰολεῦσι καὶ Ἰωσῖν, οὓς περὶ τοὺς τραχῆλους περιετίθεντο.* ATHEN. c. 22 p. 678 D; cfr. c. 36 p. 688 C; c. 16 p. 674 C sq.; PLUTARCH. l. c. cap. 3 § 11; CICER. Verr. V, 11, 27; TIBULL. I, 7, 51; HORAT. Satir. II, 3, 256; OVID. Fast. II, 739 sq.). — Paa dette Sted taler Digteren imidlertid iffe om Krandsse, men om at udstrøe Blomster, ligesom Od. III, 19, 21: *Parcentes ego dexteras || Odi: sparge rosas.* Dette maa vel forklares deraf, at de Gamle ogsaa have bestrøet Bordet med løse Blomster. OVID. Fast. V, 335: *Tempora sutilibus cinguntur tota coronis, || Et latet iniecta splendida mensa rosa.* Ibid. 359: *Motis flores cecidere capillis, || Accidere in mensas ut rosa missa solet.* SUETON. Ner. 31: *Coenationes laqueatae tabulis eburneis versatilibus, ut flores, fistulatis, ut unguenta desuper spargerentur.*

15. *Incipiam*] Det kan iffe være Digterens Mening, at han fra nu af vil begynde et lystigere Liv, end han hidtil har ført. Snarere sætter han sig i Tanken allerede ind i Gjestebudet og lover at foregaae sine indbudne Venner med et godt Exempel. Altsaa ligger heri en Dpfordring til de Andre om at efterligne ham. I et gammelt Skolion hedder det: *Σύν μοι πῖνε, συνήβα, συνέρα, συστεφανηφόρει, || Σύν μοι μαινομένῳ μάλισσά, σὺν σώφρονι σωφρόνει* (ATHEN. XV c. 50 p. 695 D). TIBULL. II, 1, 29: *Vina diem celebrent; non festa luce madere || Est rubor, errantes et male ferre pedes.* MARTIAL. II, 59, 3: *Frangere toros, pete vina, rosas cape, tingere nardo: || Ipse iubet mortis te meminisse*

deus. — *Patiarque* . . . . *haberi*] Det skeer hver Dag, at strenge Moralister skende paa dem, der engang imellem tage en Taar over Tørsten; derfor siger Digteren, at han vil finde sig i at ansees for ubesindig; han vil dog idag slaae Gjeffen løs. Ogsaa paa andre Steder taler Digteren om at rase o. s. v. ved et Gilde. Od. II, 7, 26: Non ego sanius || Bacchabor Edonis: recepto || Dulce mihi *furere* est amico. III, 19, 18: *Insanire* iuvat. Ibid. vs. 22: Audiat invidus || *Dementem* strepitum Lycus. IV, 12, 28: Dulce est *desipere* in loco. Man har ogsaa sammenlignet det Anafrentisse (13, 9): Ἐγὼ δὲ τοῦ Αναίου || Καὶ τοῦ μίγρου κορροθεῖς || Καὶ τῆς ἐμῆς ἐταίρης || Θέλω θέλω μανῆναι. — Med Sætinægens Form kan sammenlignes Od. I, 2, 43: Patiens vocari || Caesaris ultor. Epist. I, 16, 30: Quum pateris sapiens emendatusque vocari. II, 2, 126: Praetulerim scriptor delirus inersque videri. Cfr. Epist. I 7, 22; Madvig Gramm. § 401 Anm. 2.

16—20. For ligesom endnu mere at opmuntre Tørstquatus til iffe at forsømme Veligheden til at gjøre sig en glad Aften, opregner han ham nogle af Vinens gode Egenskaber, naar den nydes til Maade; thi at han har underforstaaet denne Betingelse, betvivler jeg iffe. THEOGNIS 569 (291 Welck.): Οἶνος πινόμενος πούλῳς κακόν ἦν δέ τις αὐτὸν || Πίνῃ ἐπισταμένως, οὐ κακόν, ἀλλ' ἀγαθόν. Cfr. Ibid. 211 sq. (293 sq.); 475 sqq. (303 sqq.); 497 sq. (285 sq.); ATHEN. X, 31 sq. p. 428; EUENUS in Anthol. Palat. XI, 49 (Del. Epigr. VII, 31). At dette ogsaa var vor Digterens Mening, sees af Od. I, 18, 7 sqq.

16. *Ebrietas*] At Ordet her betegner en Ruus, men iffe Druffenskab, er klart nok. CICER. Tuscul. IV, 12, 27: Differt anxietas ab angore; neque enim omnes anxii, qui anguntur aliquando, nec qui anxii, semper anguntur;

ut inter *ebrietatem* et *ebriositatem* interest, aliudque est amatorem esse, aliud amantem. OVID. A. A. I, 597: Ebrietas ut vera nocet, sic ficta iuvabit: || Fac titubet blaeso subdola lingua sono. Rem. Amor. 809: Aut nulla ebrietas aut tanta sit, ut tibi curas || Eripiat; si qua est inter utrumque, nocet. SENECA. Tranquill. An. 15, 14: Nonnunquam et usque ad ebrietatem veniendum, non ut mergat nos, sed ut deprimat. Eluit enim curas et ab imo animum movet et ut morbis quibusdam ita tristitiae medetur. *Liberque* non ob licentiam linguae dictus est inventor vini, sed quia liberat servitio curarum animum et adserit vegetatque et audaciorem in omnes conatus facit. Sed ut libertatis ita vini salubris moderatio est. — Ordet forefommer iffe oftere hos Hor.; *ebrius* findes Od. I, 37, 12; Sattir. I, 4, 51; II, 3, 60. — *Designat*] i. e. facit. SCHOL. CRUQ. — PLAUT. Mostell. II, 1, 62: Nam quoivis homini, vel optumo vel pessumo, || Quamvis desubito facilest facere nequiter; || Verum id videndumst, id viri doctist opus, || Quae *designata* sint et facta nequiter, || Ne quid patiat, quamobrem pigeat vivere. TERENTI. Adelph. I, 2, 6: Nam illa, quae antehac facta sunt, || Omitto; modo quid *designavit*? Til dette Sted bemærker Donatus: *Designare* est rem novam facere, in utramque partem, et bonam et malam. — Allerede i de Homeriske Digte omtales Vinens gode Virkninger paa Mennesket (Epist. I, 19, 6: Laudibus arguitur vini vinosus Homerus). Vinen kaldes derfor *εὐήνωρο* (Od. IV, 622), *εὐφροῶν* (Il. III, 246), *ἡδύποτος* (Od. II, 340; III, 391; XV, 507), *ἡδύς* (Od. II, 350; III, 51; IX, 162. 197. 205. 354; XX, 69), *μελιηδέης* (Il. IV, 346; VI, 258; X, 579; XII, 320; XVIII, 545; Od. III, 46; IX, 208; XIV, 78; XVI, 52; XVIII, 151. 426; XXI, 293), *μελίφρων* (Il. VI, 264; VIII, 506. 546; XXIV, 284;

Od. VII, 182; X, 356; XIII, 53; XV, 148), *Ἰετον ποτόν* (Od. IX, 205). Vinen opliver Mandens Kraft (Il. VI, 261: *Ἄνδρὶ δὲ κεκμηῶτι μένος μέγα οἶνος ἀέξει*. Il. IX, 705: *Νῦν μὲν κοιμήσασθε τεταρπόμενοι φίλον ἦτορ ἥ Σίτου καὶ οἴνοιο· τὸ γὰρ μένος ἐστὶ καὶ ἀλήη*. Cfr. Il. XIX, 162. 167 sqq.). Men den kan ogsaa svække Manden (Il. VI, 265), bringe ham til at synge, lee og dansse og til at sige mangt et Ord, som bedre var usagt (Od. XIV, 463 sqq.), ja til at gjøre andre dumme Streger (Od. XXI, 293 sqq.). — Efter de Homeriske Digtere have mange baade gamle og nyere besunget den samme Gjenstand, navnlig den Horatius paa flere Steder, af hvilke jeg her vil anføre et Stykke af Od. III, 21 (ad amphoram), 13 sqq., da det giver Anledning til flere Sammenligninger med det nærværende Sted:

Tu lene tormentum ingenio admoveo

Plerumque duro; tu sapientium

Curas et arcanum iocoso

Consilium retegis Lyaeo;

Tu spem reducis mentibus auxili

Viresque et addis cornua pauperi,

Post te neque iratos trementi

Regum apices neque militum arma.

Flere Steder vil der siden blive Leilighed til at anføre.

Operta recludit] Det kan naturligtvis ikke være Digterens Mening at anbefale den Aabenmundethed (*Arcani Fides prodiga, perlucidior vitro*. Od. I, 18, 16), der ikke kan fortie, hvad der bør forties, hvilken han tvertimod advarer imod (Od. III, 2, 25 sqq.; *Epist. I, 18, 38*). Han mener den af Vinen fremkaldte Aabenhed, som borttager al Forstillelse og besvirker, at Mennesket viser sig, som det er. Det er den, Folk ønske at fremkalde, naar de ville drikke med en Mand for at prøve, om han fortjener deres Venstabs (A. P. 434 sqq.).

Satir. I, 4, 89: *Conditā quum verax aperit praecordia Liber.*
 Cfr. Epod. 11, 13 sq. Man fan sammenligning: *Κάιοπτρον*
εἶδος χαλκός ἐστ', οἶνος δὲ νοῦ (AESCHYL. ap. Stob. 18,
 13; cfr. ATHEN. X c. 31 p. 427 F; AESCHYL. Fragm. 274
 Dind.). THEOCRIT. 29, 1: *Οἶνος, ὃ φίλε παῖ, λέγεται,*
καὶ ἀλάθεια || *Κᾶμμες χρῆ μεθύοντος ἀλαθείας ἔμμεναι*
 (cfr. ALCAEI Fragm. 36 ed. Matth.; PLATON. Sympos. p.
 217 E. Deraf det latinske Ordsprog: *In vino veritas*).
 THEOGNIS 499 (287 Welck.): *Ἐν πυρὶ μὲν χρυσόν τε καὶ*
ἄργυρον ἴδριες ἄνδρες || *Γιγνώσκουσ', ἀνδρὸς δ' οἶνος ἔδει-*
ξε νόον, || *Καὶ μάλα περ πινυτοῦ, τὸν ὑπὲρ μέτρον ἤρατο*
πίνων, || *Ὅστε κατασχῶναι καὶ πρὶν ἐόντα σοφόν.* PLU-
 TARCH. de Garrul. c. 4 p. 503 F: *Τὸ γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ*
τοῦ νήφοντος, ἐπὶ τῆς γλώττης ἐστὶ τοῦ μεθύοντος, ὡς οἱ
παροιμιαζόμενοι φασιν. Cfr. ATHEN. II c. 6 p. 38 B. —
 Vinen forraader derfor ogsaa den Forstfede's Hemmelighed.
 Saaledes siger Afflerpiades (Anthol. Palat. XII, 135=Del.
 Epigr. V, 4): *Οἶνος ἔρωτος ἔλεγχος* ἔραν ἀρνεύμενον
ἡμῶν || *Ἦτασαν αἱ πολλαὶ Νικαγόρην προπόσεις.* || *Καὶ*
γὰρ ἐδάκρυσεν καὶ ἐνύστασε, καὶ τι κατηγῆς || *Ἐβλεπε,*
χωρὶς σφιγγθεῖς οὐκ ἔμνε στέφανος.

17. *Spes iubet esse ratas*] *Ratas* i. e. certas et fir-
 mas, quia ebrii magna sperant et ea sibi certa pollicentur.
 SCHOL. CRUG. En Ruus sylter Menneffet med de skønneste
 og sikreste Forhaabninger, fordi han i sin begeistrede Tilstand
 sin seer Tingene fra den Side, fra hvilken han onsker at see
 dem. Od. IV, 12, 17: *Nardi parvus onyx eliciet cadum,* ||
Qui nunc Sulpiciis accubat horreis, || *Spes donare novas*
largus amaraque || *Curarum eluere efficax.* Epist. I, 15,
 18: *Ad mare quum veni, generosum et lene [vinum] requiro,* ||
Quod curas abigat, quod cum spe divite manet || *In venas*
animumque meum, quod verba ministret, || *Quod me Luca-*

nae iuvenem commendet amicae. PLATON. de Legg. I p. 649 A: Πιόντια τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν αὐτοῦ ποιεῖ [ὁ οἶνος] πρῶτον ἴλεων εὐθύς μᾶλλον ἢ πρότερον, καὶ ὅποσφ ἂν πλέον αὐτοῦ γεύηται, τοσούτω πλειόνων ἐλπιδῶν ἀγαθῶν πληροῦνται καὶ δυνάμεως εἰς δόξαν. ARISTOTEL. Ethic. Nicom. III, 8, 14: Τοιοῦτον δὲ ποιοῦσι καὶ οἱ μεθυσκόμενοι εὐέλπιδες γὰρ γίνονται.

Ad proelia trudit inertem] *Iners* (vid. ad Epist. I. 38 §. 31) ex her feig, ufrigerst. Od. III, 5, 35: Qui lora restrictis lacertis || Sensit *iners* timuitque mortem. Satir. I, 7, 15: Duo si discordia vexet *inertis* cet. Od. IV, 9, 29: Paullum sepultae distat *inertiae* || Celata virtus*). SENEC. de Ira I, 13, 2: Utilis, inquit, ira est, quia pugnaciores facit. Isto modo et ebrietas; facit enim protervos et audaces, multique meliores ad ferrum fuere male sobrii. DIPHILUS ap Athen II c. 2 p. 35 D: Ὁ πᾶσι τοῖς φρονοῦσι προσφιλέστατε || Διόνυσε καὶ σοφώταθ', ὡς ἡδύς τις εἶ || Ὅς τὸν ταπεινὸν μέγα φρονεῖν ποιεῖς μόνος, || Τὸν τὰς ὀφρῶν ἀφροντα συμπείθεις γελᾶν, || Τὸν ἑἰσθρασύην τολμᾶν τι, τὸν δειλὸν θρασύν. Cfr. HORAT. Od. I, 12, 21.

18. *Sollicitis animis onus eximit*] *Onus* curarum. SCHOL. CRUQ. Od. I, 18, 3: Siccis omnia nam dura deus proposuit, neque || Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines. || Quis post vina gravem militiam aut pauperiem crepat? || Quis non te potius, Bacche pater, teque, decens Venus? II, 11, 17: Dissipat Evius || Curas edaces. Cfr. Od. I, 7, 31; II, 7, 21; III, 12, 1 sq.; Epod. 13, 17 sq.; Satir.

*) Ellers forekommer Ordet *iners* Od. II, 9, 5; III, 4, 45; IV, 7, 12; Satir. II, 4, 41; 6, 61; 7, 39; Epist. I, 20, 12; II, 2, 126; A. P. 172. 445. — *Inertia* Epod. 14, 1; Epist. I, 11, 28.

II, 2, 125; 7, 114. — VARRO (ap. Nonium, Fragm. p. 272 Bip.): *Vino nihil iucundius quisquam bibit.* || *Hoc aegritudinem ad medendam invenerunt,* || *Hoc hilaritatis dulce seminarium,* || *Hoc continet coagulum convivia.* TIBULL. I, 7, 39: *Bacchus et agricolae magno confecta labore* || *Pectora tristitiae dissoluenda dedit.* || *Bacchus et afflictis requiem mortalibus affert,* || *Crura licet dura compede pulsa sonent.* OVID. A. A. I, 237: *Vina parant animos faciuntque caloribus aptos,* || *Cura fugit multo diluiturque mero.* || *Tunc veniunt risus, tunc pauper cornua sumit,* || *Tunc dolor et curae rugaque frontis abit;* || *Tunc aperit mentes aevo rarissima nostro* || *Simplicitas, artes excutiente deo.* PROPERT. IV (III), 17, 3: *Tu [Bacche] potes insanae Veneris compescere fastus,* || *Curarumque tuo sit medicina mero.* ANACREONT. 25: *Όταν πίοω τόν οίνον,* || *Εΰδουσι αι μέριμναι.* || *Τί μοι γόων, τί μοι πόνων,* || *Τί μοι μέλει μεριμνῶν;*

Addocet artes] Verbet synes foruden dette Sted fun at findes CICERO. Cluent. 37, 104: *Addocti iudices sunt, non modo potuisse honeste ab eo reum condemnari, qui non perpetuo sedisset, sed, si aliud is iudex nihil scisset, nisi quae praeiudicia de eo facta esse constaret, audire praeterea nihil debuisset.* Paa lignende Maade siges *addiscere.* — Ved *artes* forstaaer Digteren vel iffe blot den i det følgende Vers nævnte Bektalenhed saavel som Poesien (cfr. Epist. I, 19, 1 sqq.; ATHEN. II c. 9 p. 39 C), men maaskee nærmest Sang og Dands. TIBULL. I, 7, 37: *Ille liquor [uvae] docuit voces inflectere cantu,* || *Movit et ad certos nescia membra modos.* PROPERT. V (IV), 6, 75: *Ingenium potis irritet Musa poetis:* || *Bacche, soles Phoebos fertilis esse tuo.* OVID. Metam. VII, 431: *Agitant convivium patres* || *Et medium vulgus, nec non et carmina, vino* || *Ingenium faciente,*

caunt. — ARISTOPH. Equit. 90: Οἶνον σὺ πολῶς εἰς ἐπίνοιαν λοιδορεῖν; || Οἶνον γὰρ εὖροις ἄν τι πρακτικώτερον; || Ὅραξ; ὅταν πίνωσιν ἄνθρωποι, τότε || Πλουτοῦσι, διαπραττοῦσι, νικῶσιν δίκας, || Εὐδαιμονοῦσιν, ὠφελουῶσι τοὺς φίλους.

19. *Fecundi calices* synes at være saadanne, der stædte fyltes paany, naar de ere tomte. — *Disertum*] Af denne *Veniens* Egenskab at løse Folks Tunger falder den *εὐγλωσσοσ οἶνος* (Anthol. Palat. IX, 403, 5=Del. Epigr. VII, 17) PLUTARCH. Quaest. Conviv. I, 1 c. 2 § 3 p. 613: Πάντων μὲν ὁ Διόνυσος Ἀυσίός ἐστι καὶ Ἀναῖος, μάλιστα δὲ τῆς γλώττης ἀφαιρεῖται τὰ χαλινὰ καὶ πλείστην ἐλευθερίαν τῇ φωνῇ δίδωσιν.

20. *Contracta*] i. e. *angusta*. SCHOL. CRUG. (cfr. Od. III, 1, 33; 16, 39; Satir. II, 2, 125; 7, 61; Epist. I, 7, 12; II, 2, 80). Od. III, 2, 1: *Angustam* amice *pauperiem* pati || *Robustus* acri militia puer || *Condiscat*. IUVENAL. III, 164: *Haud facile* emergunt, quorum virtutibus obstat || *Res angusta* domi. Den fattige føler sig ofte indskrænket ved sine trange Raar; denne trykkende Hølelse befrier Nusen ham for. Derfor hedder det: „Sex Glasser Wiin, drik dem, saa er Du rig.“ — *Solutum*] Cfr. CICER. Verr. II, 75, 185: *Animo semper soluto* liberoque erat. Ad Fam. XV, 19, 4: *Hui*, quam velim scire, utrum ista sollicito animo an *soluto* legas! HORAT. Satir. II, 6, 82: *Asper et attentus* quaesitis, ut tamen artum || *Solveret* hospitibus animum.

21—29. Digteren erklærer, at han baade kan og vil sørge for at opfylde de Fordringer, som indbudne Gjæster paa en Maade have Ret til at gjøre til deres Bert: at der hersker Reenlighed og Pyntelighed i Huset, og at der ingen findes blandt Gjæsterne, ved hvis Nærværelse de andre kunne føle sig generede. Han melder derfor *Torquatus*, hvem han har

indbudet foruden ham selv, og giver ham Frihed til at medtage nogle Gjæster, som Digteren ikke selv har indbudet.

21. *Imperor]* i. e. imperatur mihi, cfr. *invideor* A. P. 56. Naturligvis er der ingen bestemt Person, som befaler Digteren at gjøre eller lade Noget i dette Tilfælde; men Tonken om, hvad han som Bert skylder sine Gjæster, er ham en tilstrækkelig Spore til at efterkomme sin Pligt. — *Hæc sunt meae partes; hæc procurare iubeor; ego, qui ad hanc procuracionem idoneus sum et non invitus ad hanc procuracionem vocor.* LAMBIN. — VARRO ap Gell. N. A. XIII, II: *Ipsium convivium constat ex rebus quattuor, et tum denique omnibus suis numeris absolutum est: si belli homunculi collecti sunt, si electus locus, si tempus lectum, si apparatus non neglectus.*

22. *Turpe toral]* Det Tæppe, der hænges over Episcopphaen (*toral*, see til Epist. I, 91 S. 67), kan kaldes uanstændigt (*turpe*), enten naar det er snævet (*illota toralia*, Satir. II, 4, 81), eller naar det er gammelt og forslidt. — *Mappa* (et Punisk Ord, see QUINTILIAN. I, 5, 57) betyder deels et hvidt Klæde, hvormed man paa Circus gav Signal til Skuespillet's Begyndelse (QUINTIL. l. c.; MARTIAL. XII, 29, 9 sq.; JUVENAL. XI, 191; SUTTON. Ner. 22), deels ved Maaltidet et Klæde til at tørre Munden og Hænderne paa, en Serviet. Paa vor Digters Tid, maa man antage, at det har været Bertens Sag at sørge for Servietter til Gjæsterne (cfr. Satir. II, 4, 81; 8, 63); paa en senere Tid sees man, at Gjæsterne medbragte deres egne Servietter. MARTIAL. XII, 29, 1: *Hermogenes tantus mapparum, Pontice, sur est, || Quantus nummorum vix, puto, Massa fuit.* — vs. II: *Attulerat mappam nemo, dum furta timentur; || Mantile e mensa surpuit Hermogenes.* — vs. 21: *Ad coenam Hermogenes mappam non attulit umquam; || A coena semper*

rettulit Hermogenes. Cfr. Ibid. II, 37, 7; VII, 20, 13; PETRON. Satir. 66. Servietten var rimeligvis et linnedt Klæde; men ligesom fornemmere Folk brugte en tunica laticlavata, finder man ogsaa en mappa laticlavata (PETRON. Satir. 32); cfr. MARTIAL. IV, 46, 17: Lato variata mappa clavo. — En Dug synes man iffe at have brugt paa vor Digters Tid, eftersom man, naar en ny Act skulde sættes paa Bordet, først tørrede dette af. Satir. II, 8, 10: His ubi sublatis puer alte cinctus acernam || Gausape purpureo mensam pertersit, et alter || Sublegit quodcunque iaceret inutile quodque || Posset coenantis offendere cet. PLAUTI Menæchm. I, I, 1: Iuventus nomen fecit Peniculo mihi, || Ideo quia mensam, quando edo, detergeo. Cfr. PETRON. Satir. 47. Paa en sildigere Tid fandte man en Dug *manetele*. ISIDORI Orig. XIX, 26, 6: Mantelia nunc pro operiendis mensis sunt, quae, ut nomen ipsum indicat, olim tergendis manibus praebebantur. Cfr. LAMPRID. Heliogab. 27; Alex. Sever. 37; TREBELL. POLL. Gallien. 16; MARTIAL. XIV, 138; XII, 29, 12.

23. *Corruget nares*] I. e. moveat fastidium; nam quoties aliquid nos offendit in odore, nares contractae rugam faciunt. SCHOL. CRUG. — QUINTIL. XI, 3, 80: Naribus labrisque non fere quidquam decenter ostendimus, tametsi derisus iis, contentus, fastidium significari solet. Nam et *corrugare nares*, ut Horatius ait, et inflare et movere et digito inquietare et pulso subito spiritu excutere et diducere saepius et plana manu resupinare indecorum est, quum emunctio etiam frequentior non sine causa reprehendatur. — Epist. I, 19, 45: Ad haec ego naribus uti || Formido. Satir. I, 6, 5: Naso suspendis adunco || Ignotos, ut me libertino patre natum. II, 8, 64: Balatro suspendens omnia

naso. II, 7, 38: Nasum nidore supinor. Cfr. Od. II, 15, 6; Epod. 12, 3; Satir. I, 3, 29 sq.; 4, 8; II, 2, 89.

Ne non — ostendat tibi te] Significat se habere vasa nitida, in quibus suam imaginem quis quasi in speculo possit cernere. SCHOL. CRUG. — *Cantharus* (κάνθαρος) betyder egentlig en Skarnbasse (scarabaeus), dernæst et Slags Stib (ATHEN. XI c. 47 p. 473 D; p. 474 B; ARISTOPH. Pac. 143; MACROB. Saturn. V, 21 p. 146) og et Druffekar, maaskee fordi begge havde nogen Lighed med dette Dyr, naar det blev væltet om paa Ryggen; hvorvel Andre sagde, at Druffekarret havde faaet dette Navn efter sin Opfinder, en Pottemager Kantharos (ATHEN. p. 474 D; POLLUX VI, 96). Saadanne Kar forfærdigedes i Almindelighed af Leer (ATHEN. p. 474 A. B. D; POLLUX X, 122); men at de ogsaa lavedes af ædle Metaller, kunne vi allerede slutte af dette Sted hos vor Digter, da hans cantharus ellers ikke kunde blive saa blank som et Speil. En κάνθαρος af Guld omtales af Menandros (ap. ATHEN. p. 474 C). Det er ogsaa rimeligt, at de Kar, C. Marius pleiede at driffe af, have været af et kostbare Stof. PLIN. H. N. XXXIII c. 11 s. 53 § 150: C. Marius post victoriam Cimbricam cantharis potasse Liberi patris exemplo traditur, ille arator Arpinas et manipularis Imperator (cfr. VALER. MAX. III, 6, 6). At en cantharus var Liberi patris poculum, fortæller ogsaa Macrobius (Saturn. V, 21 p. 146). 3 Almindelighed skildres disse Druffekar som store og dybe (ATHEN. p. 473 D. E. F; p. 474 A). Deres Form synes at have været den af en dyb, rund Skaal eller Bolle, under hvilken man havde anbragt en Jod, for at Karret kunde staae (ATHEN. XI c. 77 p. 488 F coll. cap. 110 p. 503 E). Endvidere vare de forsynede med Hænde (VIRGIL. Bucol. 6, 17: Et gravis attrita pendebat cantharus ausa). Man antager, at de findes flere

Steder paa gamle Kunstværker, f. Ex. Hereulan. u. Pompeii IV, 28; III, 94 (cfr. Ussing de Nom. Vasor. Graec. p. 134 sqq.). — At de brugtes til umiddelbart at drikke af, iffe for af dem at hælde Vinen i mindre Bægere, sees allerede af Od. I, 20, I: Vile potabis modicis Sabinum Cantharis. Ligeledes af nogle Steder af Plautus, hos hvem de oftere omtales, f. Ex. Pseudol. V, 1, 31: Datur cantharus: bibi. Cfr. Asin. V, 2, 56; Bacchid. I, 1, 35; Mostell. I, 4, 33; Pers. V, 2, 22. 40; Stich. V, 4, 23. 48 o. s. v.

Lancæ] Lances, der allerede omtales hos Plautus (Curcul. II, 3, 45), vare dybe og rummelige Gade, i hvilke Maden sattes paa Bordet. Oprindeligen og hos de mindre Velhavende vare de, ligesom andre lignende til Bordets og Kjøfkenets Brug hørende Kar, af Leer (CICER. Attic. VI, 1, 13: Sed heus tu, quid cogitas? In *felicitis lancibus* et splendidissimis canistris oluseculis nos soles pascere; quid te in *vasis fetilibus* appositurum putem?); men allerede paa vor Digters Tid var det uden Tvivl temmelig almindeligt, at velstaaende Folk havde saadanne Gade af Selve (Satir. II, 2, 4: Discite non inter lances mensasque nitentis. II, 4, 40: UMBER et iligna nutritus glande *rotundas* ¶ *Curvat aper lances* carnem vitantis inertem. Cfr. IUVENAL. V, 80; MARTIAL. X, 29, 1). Folk, der vilde prale med deres Rigdomme, lode dem gjøre meget tunge. PLIN. H. N. XXXIII c. II s. 52 § 145: Paulo ante [bellum civile Sullanum] haec facta sunt lancesque e centenis libris argenti, quas tunc super quingentas numero Romae fuisse constat multosque ob eas proscriptos, dolo concupiscentium. Erubescant annales, qui bellum civile illud talibus vitiis imputavere. Nostra aetas fortior fuit. Claudii principatu servus eius Drusillanus nomine Rotundus, dispensator Hispaniae citerioris, quingenariam lancem habuit, cui fabricandae

officina prius exaedicata fuerat, et comites eius octo DCCCL librarum, quaeso, ut quam multi eas conservi eius inferrent, aut quibus coenantibus? — Hvad deres Form angaaer, siger Paulus (Dig. VI, I, 6): Quamvis et in *vasis* occurrat difficultas, utrum *lancem* dumtaxat dici oporteat, an etiam *quadrata* vel *rotunda* vel *pura* an *caelata* sint. Ulpianus (Ibid. XXXIV, 2, 19 § 4): Plane si cui vascula argentea, utputa *lances quadratae* sint legatae, etiam plumbum, quo continentur, eum sequetur. Her have vi altsaa baade firrfantede og runde Gade (esr. ovenfor Satir. II, 4, 40). Hos Martialis (XI, 31, 19) kaldes de dybe (cavas lances). Vi have seet, at Gadene enten vare glatte (vasa pura) eller smykkede med ophøiet Arbejde (caelata, esr. OVID. ex Ponto III, 5, 20) eller med indgravede Bregneblade (lances felicatae eller filicatae, CICER. Attic. l. c.); fremdeles emtales Gade, der vare indfattede med en Rand af Guldb (lances chrysendetae, MARTIAL. XIV, 97; esr. ibid. II, 43, 11; VI, 94, 1). Ja det lader til, at man har pyntet dem med Edelstene (ULPIAN. in Digest. l. c. § 13: Semper enim quum quaerimus, quid cui cedat, illud spectamus, quid cuius rei ornandae causa adhibetur, ut accessio cedat principali. Cedent igitur gemmae phialis vel lancibus, inclusae auro argentove). Foruden lances brugtes iøvrigt ved Bordet ogsaa andre Gade, Skaale, Tallerkener med forssjellige Navne, uden at det vel lader sig gjøre at bestemme de forssjellige Navnes Betydning; f. Ex. *patinae* (Satir. I, 3, 80; II, 2, 95; 8, 43. 55. 72; Epist. I, 15, 34), *catini* (Satir. I, 3, 92; 6, 115; II, 2, 39; 4, 77), *catilli* (Satir. I, 3, 90; II, 4, 75), *scutulae*, *gabatae*, *paropsides* o. s. v. (esr. ovenfor til B. 2 S. 10). — At det gjorde et ubehageligt Indtryk, naar de klar, der sattes paa Bordet, iffe vare rene, siger vor Digter Satir. II, 4, 78: Magna movet stomacho fastidia,

sen puer unctis || Tractavit calicem manibus, dum furta ligurrit, || Sive gravis veteri craterae limus adhaesit.

25. *Eliminet*] *Eliminare*, extra limen eiicere. NOKIUS p. 38, 31, hvor der anføres Exemppler paa Ordets Brug hos Pacuvius, Pomponius, Ennius og Accius; cfr. ibid. p. 2-2, 17. Paa dette Sted, hvor det bruges i figurlig Betydning, forklarer SCHOL. CRUG. det saaledes: foras et extra limen domus esserat. Hvad der forlanges af en god Selskabsbroder, er, at han ikke skal erindre og udbringe til Fremmede de Ord, som kunne falde under Gildet: den begejstrede Tilstand, hvori Vinen sætter Gjesterne, kan undskyldte Meget, som ikke kan bestaae sin Prøve for en koldere Forstand. Plutarchos (Lycurg. 12) fortæller om Spartanernes fælles Maaltider: *Τῶν εἰσιόντων ἐκάστῳ δείξας ὁ πρεσβύτατος τὰς θύρας, Αἰὰ τούτων, φησὶν, ἔξω λόγος οὐκ ἐκπορεύεται.* Den samme Tanke udtrykkes ved det Græske Ordsprog: *Μισῶ μνάμονα συμπόταν* (LUCIANI CONVIV. 3; PLUTARCH. Quaest. Conviv. I Prooem. p. 612 C; MARTIAL. I, 23, 7), hvilket Plutarchos forklarer saaledes (l. c.): *Ἐριοὶ τὴν παροιμίαν οἴονται τοῖς παρὰ πότον λεγομένοις καὶ πρακτομένοις ἀμνησίαν ἐπάγειν διὸ τήν τε λήθην οἱ πάτριοι λόγοι καὶ τὸν νάρθηκα τῷ Θεῷ συγκαθιεροῦσιν, ὡς ἢ μηδενὸς θέον μνημονεύειν τῶν ἐν οἴνῳ πλημμεληθέντων, ἢ παντελῶς ἐλαφρᾶς καὶ παιδικῆς νοουθεσίας δεομένων.* Sin Uffty for de med en god Huskommelse begavede Vanddriffere, udtrykker Antipatros i følgende Epigram (Anthol. Palat. XI, 31 = Del. Epigr. VII, 3): *Οὐ μοι Πληιάδων φοβερὴ δύσις, οὐδὲ Θαλάσσης || Ὠρεῶν συγφελῶ κῦμα περὶ σκοπέλω, || Οὐδ' ὅταν ἀστράπτῃ μέγας οὐρανός, ὡς κακὸν ἄνδρα || Ταρβέω καὶ μύθων μνήμονας ὑδροπότας.* Derimod kan man billige, hvad Martialis lover sine Gjæster (X, 48, 21): *Accedent sine selle ioci nec mane*

timenda [Libertas et nil, quod tacuisse velis. || De Prasino conviva meus Venetoque loquatur; || Nec facient quemquam pocula nostra reum.

Ut coeat par iungaturque pari] De behageligste Selskaber ere de, i hvilke de Tilstedeværende saa nogenlunde stemme overeens i Charakter, Dyrtagelse og Sæd; hvorimod de meget blandede Selskaber sjældent efterlade sig noget behageligt Indtryk. At „Lige søger Lige“ og „Krage søger Mage,“ er en meget gammel Erfaringsætning. Odyss. XVII, 218: Ὡς αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον. PLATON. Sympos. c. 18 p. 195 B: Ὁ παλαιὸς λόγος εὖ ἔχει, ὡς ὁμοῖον ὁμοίῳ αἰεὶ πελάζει. CICER. de Sen. 3, 7: Pares, veterere proverbio, cum paribus facillime congregantur. Smeltlem de Ting, vitam quae faciunt beatiorem, opregnes hos Martialis (X, 47, 7) og saa pares amici. — PLUTARCH. Quaest. Conviv. I, 2 c. 5 § 3 p. 648 A: Οὐτε γὰρ πρὸς τὸ ἔνδοξον, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἡδὺ δεῖ ποιεῖσθαι τὰς κατακλίσεις· οὔτε τὴν ἐνὸς ἐκάστου σκοπεῖν ἀξίαν, ἀλλὰ τὴν ἐτέρου πρὸς ἕτερον σχέσιν καὶ ἁρμονίαν, ὥσπερ ἄλλων τινῶν εἰς μίαν κοινωνίαν παραλαμβανομένων. Ibid. VII, 6 c. 3 § 7 p. 708: Οὐτε γὰρ τὸ συμπλεῖν οὔτε τὸ συνοικεῖν οὔτε τὸ συνδικάζειν, μεθ' ὧν οὐ βούλειαί τις, οὔτως ἀηδὲς, ὡς τὸ συνδειπνεῖν, καὶ τοῦναντίον ἡδὺ κοινωνία γὰρ ἔσται καὶ σπονδῆς καὶ παιδιᾶς καὶ λόγων καὶ πράξεων τὸ συμπόσιον. Ὅθεν οὐ τοὺς τυχόντας, ἀλλὰ τοὺς προσφιλεῖς εἶναι δεῖ καὶ συνήθεις ἀλλήλοις, ὡς ἡδέως συνεσομένων. Ὅσα μὲν γὰρ οἱ μάγειροι σκευάζουσιν ἐκ χυμῶν διαφίρων, αὐστηρὰ καὶ λιπαρὰ καὶ γλυκέα καὶ δριμέα συγκεραννύντες· σύνδειπτον δὲ χρησιτὸν οὐκ ἂν γένοιτο καὶ γεχαρισμένον ἀνθρώπων μὴ ὁμογύλων μηδὲ ὁμοιοπαθῶν εἰς τὸ αὐτὸ συμφεαρέντων.

26. Tibi — assumam] i. e. praeter te sumam s.

invitabo. Cfr. Satir. I, 6, 51. CICER. Orat. I, 37, 170: Equidem propinquum nostrum, P. Crassum illum Divitem, — in hoc esserendum et laudandum puto; quod, quum P. Scaevolae frater esset, solitus est ei persaepe dicere, neque illum in iure civili satis illi arti facere posse, nisi dicendi copiam *assumpsisset*, neque se ante causas amicorum tractare atque agere coepisse, quam ius civile didicisset. — De Personer, Hor. erklærer at ville indbyde til Gildet foruden Torquatus, have formodentlig hørt til begge's Omgangsvener, men ere os aldtes ubekjendte. Navnet *Butra* har man foruden paa dette Sted fundet i en Indskrift hos Gruterus (MLXXI, 4); men denne Indskrift erklærer Drelli for uægte. Navnet *Septicius* forekommer hos Cicero (Verr. III, 14, 36 sq.: Q. Septilius. honestissimus eques Romanus) og andre Forfattere. Om *Sabinus* vide vi heller ikke Noget; men her har man dog havt flere at gjette paa, f. Ex. en *Atulus* (?) *Sabinus*, en Ven af *Dvidius*, som har skrevet nogle poetiske Breve og andre Digte (OVID. Amor. II, 18, 27 sqq.; Ex Ponto IV, 16, 13 sqq.), hvem tre saakaldte Heroider, der pleie at følge med de *Dvidianske*, tillægges. Andre henviser til PLIN. H. N. XIX c. 10 s. 57 § 177: Ferro non expedire tangi rutam, cunilam, mentam, ocimum, auctor est *Sabinus Tiro in libro Cepuricón, quem Maecenati dicavit*. Andre henviser til SUTTON. Vespas. cap. I, hvor der omtales en *Titus Flavius Petro* fra *Reate* i det *Sabiniske*, som i Borgerkrigen var Centurio under det *Pompeianske* Partie og efter Slaget ved *Pharsalus* begav sig hjem. Denne havde en Søn ved Navn *Sabinus*, der var sysselsat med Skatteindkrævning i *Asien* og siden døde i *Helvetiernes* Land; han havde med sin *Rone* *Vespasia Polla* to Sønner, af hvilke den ældste, *Sabinus*, blev *praefectus Urbis*, den yngste, *T. Flavius Vespasianus*, blev *Kaiser*.

Endelig har man henviist til Sueton. Tiber. 42: *Asellio Sabino sestertia ducenta donavit [Tiberius] pro dialogo, in quo boleti et sicedulae et ostreae et turdi certamen induxerat.* — Disse Navne staae nu her til behageligt Udvalg; men hvem denne Sabinus end har været, skildrer vor Digter ham tilstræffeligt som en Mand, der ikke havde synderligt andre Forretninger end at nyde Livet: man kan være vis paa at faae ham til Gjæst, dersom han ikke allerede er indbudet til et andet Gilde eller har en Efferinde, hos hvem han hellere vil tilbringe Tiden end spise hos en Besjendt. Hor. maa altsaa tænkes at sende ham en Indbydelse, der ligner den, Martialis stiler til Julius Cerealis (XI, 52): *Coenabis belle, Juli Cerealis, apud me; || Conditio est melior si tibi nulla, veni.*

27. *Cocna prior*] i. e. ad quam prius quam ad meam fortasse invitatus est. ORELL. Od. II, 15, 5: *Tum violaria et || Myrtus et omnis copia narium || Spargent olivetis odorem || Fertilibus domino priori.* Cfr. Od. II, 8, 18; III, 17, 2; Satir. II, 6, 24; Epist. I, 7, 95*). — *Potior puella*] o: en Pige, som han fortrækker for vort Selskab. Od. III, 9, 1: *Donec gratus eram tibi, || Nec quisquam potior brachia candidae || Cervici iuvenis dabat, || Persarum vigui rege beatior.* Cfr. Od. II, 14, 28; IV, 2, 19; 6, 23; Epod. 15, 13; 16, 17; Satir. I, 1, 7; II, 5, 76; Epist. I, 6, 64; 10, 11. 14. 39; 17. 17. — Andre have forklaret *potior puella* om en Pige, der var smukkere end den, han kunde finde i vor Digters Selskab. Det er nemlig bejendt, at der hos de Gamle fandt et temmeligt frit Forhold Sted

---

*) Eilers forekommer Ordet *prior* Od. IV, 9, 5; 10, 4; Carm. Sec. 51; Satir. I, 5, 56; II, 5, 30; 7, 19; Epist. I, 7, 66; 18, 27; II, 1, 55; 2, 204.

imellem Mandfolkene og saadanne Fruentimmer, som ikke vare fribaarne Piger eller gifte Koner. Deres Veninder (*εταῖραι*) vare derfor ikke sjeldent tilstede ved deres Gilder, navnlig som Sangerinder (*ψάλτριαι*, PLUTARCH. Quaest. Conviv. I, 2 cap. 2 § 5 p. 616 A; VII, 7 og 8 p. 710 sqq.), saaledes som hos vor Digter Cynara (Epist. I, 7, 28), Damalis (Od. I, 36, 13 sqq.), Lyde (Od. II, 11, 21 sqq.; III, 28), Lydia (Od. I, 13, 10), Neæra (Od. III, 14, 21 sqq.), Phyllis (Od. IV, 11), Tyndaris (Od. I, 17). Cfr. TIBULL. I, 5, 65 sq.; OVID. Amor. II, 5, 13 sqq. o. s. v. Hedylos (ap. ATHEN. XI c. 71 p. 486 A; Anthol. Palat. Appënd. 31): *Ἡ διαπινομένη Καλλίστιον ἀνδράσι (Θαῦμα ἢ Κοῦ ψευδές) νῆστις τρεῖς χόας ἐξέπιεν.* Men i dette Brev omtaler vor Digter aldeles ikke, at han har ifinde at have noget Fruentimmer med ved Gildet, og dersom han havde havt en saadan Hensigt, vilde det ikke have været meget galant allerede isorveien at nedsætte hendes Stjønhed.

28. *Locus est et pluribus umbris*] *Umbræ* kaldtes saadanne Personer, der ikke af Verten vare indbudne til at deeltage i Maaltidet, men som bleve medtagne af nogen af de indbudne Gjæster. Satir. II, 8, 21: *Cum Servilio Balatrone ἢ Vibidius, quos Maecenas adduxerat umbras.* Plutarchos (Quaest. Conviv. VII, 6 p. 707 sqq.) har anstillet en Undersøgelse over, hvorfra den Skik at medtage slige Skygger havde sin Oprindelse (*Τὸ δὲ τῶν ἐπικλήτων ἔθος, οὗς νῦν σκιάς καλοῦσιν, οὐ κεκλημένους αὐτοὺς, ἀλλ' ὑπὸ τῶν κεκλημένων ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἀγομένους, ἐζητεῖτο πόθεν ἔσχε τὴν ἀρχήν.* cap. I § 3). Han mener da, at den havde sin Oprindelse fra Sokrates, som overtalte Aristodemos til uindbuden at følge med ham til Agathons Gilde, ved hvilken Leilighed den latterlige Hændelse var mødt Aristodemos, at Sokrates uformærkt var bleven staaende paa Ga-

den, saa at han gif først ind*), ligesom en Skygge, der gaaer ferud for et Legeme, naar dette har Lysset bag ved sig. Se- nere blev det, naar man modtog Fremmede, især fornemme Folk,* og ikke vidste, hvem der fulgte dem og hvem de satte Priis paa, nødvendigt at overlade Gjesten at indbyde dem, men at bestemme Antallet (*ἀριθμὸν ὀρίξειν*), for at det ikke skulde begive sig, at der kom flere Gjester, end der var Mad til (§ 4. 5). At denne Skik paa Plutarchos's Tid (han var født 50 est. Chr. og levede noget ind i det 2det Aarh.) var meget almindelig (vel især i Rom), sees af de yderligere Betragtninger om denne Sag, der anstilles i den anførte Samtale. Saaledes siger Cæsernius, en af de Tilstedeværende: *Διὸ καλῶν μὲν ἐταίρους ἔδωκα ποτὲ σιτίας ἰσχυρὰ γὰρ ἢ τῆς πόλεως συνήθεια καὶ δυσπα- ραίτητος· αὐτὸς δὲ κληθεὶς ὑπ' ἐτέρου πρὸς ἕτερον ἄκρι γε νῦν ἀνιέχω μὴ ὑπακοῦσαι* (cap. 2 § 9).

29. *Olidae caprae*] Her menes ikke olentis uxores ma- riti (Od. I, 17, 7), men en ubehagelig Lugt under Arterne, der synes at have været temmeligt almindelig hos de Gamle (i ARISTOTEL. Problem. XIII, 8 undersøges: *Διὰ τί ἡ μασχάλη δυσωδέστατον τῶν τόπων*; og Ibid. 9: *Διὰ τί οἱ τοῦ γράσσου ὄζοντες, ὅταν ἀλείφονται μύρω, δυσωδέστεροι γίνονται*). Hos Nogle har denne Buffestank vel været vedholdende og en Følge af Ureenlighed og Udsvævelser, hos Andre forbi- gaaende som en Følge af Hede og Sved, hvor flere vare sammenpakkede i et snevert Rum. Denne Stank kaldes ellers *hircus*, *caper*, *γραῖσος*, *κινάβρα*. Epod. 12, 4: *Nam- que sagacius unus odoror,* || *Polypus an gravis hirsutis cubet hircus in alis,* || *Quam canis acer, ubi lateat sus.* Satir. I, 2, 27 og 4, 92: *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.* CATULL. 69, 5: *Laedit te quaedam mala fabula,*

*) Cfr. PLATON. Sympos. cap. 2 pag. 173.

qua tibi fertur || Valle sub alarum trux habitare *caper*. || Hunc metuunt omnes; neque mirum; nam mala valde est || Bestia, nec quicum bella puella cubet. || Quare aut crudellem nasorum interfice pestem, || Aut admirari desine, cur fugiunt. Cfr. CATULL. 71, 1; OVID. A. A. I, 522; III, 193; MARTIAL. VI, 93, 3; PETRON. Satir. 128. Hos Rufianos (Dial. Marin. I, 5) skildrer Doris Kyklopen Polyphemos blandt Andet som *κινάβρας ἀπόζων ὡσπερ ὁ τράγος*, og paa et andet Sted hos samme Forfatter (Dial. Meretr. VII, 3) kaldes en ubehagelig Gæster en *ἐργάτης κινάβρας ἀπόζων*. ANTONINI Comm. V, 28: *Τῷ γράσσωνι μή τι ὀργίῃ; μή τι τῷ ὄζοστόμῳ ὀργίῃ; τί σοι ποιήσῃ; τοιοῦτον στόμα ἔχει, τοιαύτας μάλας ἔχει. ἀνάγκη τοιαύτην ἀποφορὰν ἀπὸ τοιούτων γίνεσθαι*. — Med Hensyn til dette Sted behøver man vistnok ikke at antage, at Hor. har været bange for, at Torquatus skulde medtage Gæster, hos hvem den sæle Buffestank havde hjemme; men han ønsker ikke et altfor stort Selskab, hvis Sved og Uddunstninger i en varm Sommernat let kunde blive ubehagelige. — At Digteren iøvrigt, som nogle Fortolkere antage, ved at bruge den feminine Form *olidae caprae* har villet betegne noget mindre Slemt end det, der tilfjendegives ved de maskuline Former *hircus* og *caper*, tør jeg ikke paastaae; aldeles umuligt er det vel ikke.

Convivia forklares rettest i Ordets sædvanlige Betydning om Gjæstebud (cfr. Od. I, 6, 17; Epod. II, 8; Epist. II, 2, 56), der vel kunne kaldes altfor trange, naar Gæsterne formedelst deres Talrigbed have for liden Plads til at bevæge sig paa. Epist. II, I, 60: *Hos ediscit et hos arto stipata theatro* || *Spectat Roma potens*. Cfr. Od. I, 38, 7; Satir. II, 6, 82; Epist. I, 7, 33; 18, 30; Epod. 15, 5. — God Plads ansaaes nemlig for en nødvendig Betingelse ved et behageligt Selskab. PLUTARCH. Quaest. Conviv. V, 5 c. 2 § 3

p. 678: Ἐμοίγ' οὖν οὐτ' ἄριος οὐτ' οἶνος ἐπιλείπων τοῖς κεκλημένοις οὕτω δοκεῖ τὸν κεκληκότα ποιεῖν γελοῖον, ὡς χάρα καὶ τόπος· ὦν καὶ μὴ κεκλημένοις, ἀλλ' ἐπελθοῦσιν αὐτομάτως ξένοις καὶ ἀλλοτρίοις ἀεὶ παρεσκευασμένην ἀφθονίαν ὑπάρχειν δεῖ. Ἐν δ' ἄρτου μὲν καὶ οἴνου ἐπιλιπόντων, ἔστι καὶ τοὺς οἰκείας ὡς κλέπτοντας αἰτιᾶσθαι· τόπον δὲ πενία καὶ κατανάλωσις εἰς πλήθος ὀλιγογρία τις ἔστι τοῦ καλοῦντος. — At de Gamle overhovedet ikke satte megen Pruis paa store Selfaber, hvori Gjesterne knap have Plads til at staae, end sigte til at vore sig, sees blandt Andet af den anførte Samtale hos Plutarchos (der handler *περὶ τῶν πολλοὺς ἐπὶ δεῖπνον καλοῦντων*), s. Ex. i følgende Ord (cap. I § 3): Καὶ γὰρ συμποσίον μέγεθος ἱκανόν ἐστιν, ἄρσι οὐ συμπόσιον ἐθέλει μένειν· ἐὰν δὲ ὑπερβάλλῃ διὰ πλήθος, ὡς μηκέτι προσήγορον ἑαυτῶ μηδὲ συμπαθὲς εἶναι ταῖς φιλοφροσύναις μηδὲ γνώριμον, οὐδὲ συμπόσιόν ἐστι. Δεῖ γὰρ οὐχ ὥσπερ ἐν στρατοπέδῳ διαγγέλοις, οὐδὲ ὥσπερ ἐν τριήρει χρῆσθαι κελευσταῖς· αὐτοὺς δὲ δι' ἑαυτῶν ἐντυγχάνειν ἀλλήλοις, ὥσπερ χοροῦ, τοῦ συμποσίου τὸν κρασπεδίτην τῷ κορυφαίῳ συνήκοον ἔχοντος. Klearchos (ap. ATHEN. I c. 7 p. 4 E): Πρὸς δὲ μιᾷ πάντας δειπνεῖν ἀβρόδαιτι τραπέζῃ. || Ἔστωσαν δ' ἢ τρεῖς ἢ τέσσαρες οἱ ξυνάπαντες, || Ἡ τῶν πέντε γε μὴ πλείους· ἦδη γὰρ ἂν εἴη || Μισθοφόρων ἀραξιβίων σκηνῇ στρατιωτῶν. Cfr. ATHEN. XV c. 10 p. 671 A. — VARRO dicit convivarum numerum incipere oportere a Gratiarum numero et progredi ad Musarum; id est, proficisci a tribus, consistere in novem, ut, quum paucissimi convivae sunt, non pauciores sint quam tres, quum plurimi, non plures quam novem. Nam multos, inquit, esse non convenit, quod turba plerumque est turbulenta (GELL. N. A. XIII,

11 cfr. MACROB. Saturn. I, 5 p. 27). Julius Capitolinus fortæller om Keiser Verus (cap. 5): Notissimum eius fertur tale convivium, in quo primum duodecim accubuisse dicitur, quum sit notissimum dictum de numero convivarum: *Septem convivium, novem vero convicium*.

30—31. Digteren anseer det for en afgjort Sag, at Torquatus vil komme; han udbeder sig derfor kun Underretning om, hvormange Skygger han vil tage med sig, og ender med en Opfordring til ham om at sætte alle Forretninger tilside, ja selv, hvis det ikke kan være Andet, at liste sig ud igjennem Bagdøren for ikke at blive standset i Gatten af noget Menneske, der kunde ønske at tale med ham.

30. *Quotus esse velis*] i. e. cum quot comitibus ad coenam meam venias. ACRO. Cfr. PLUTARCH. Quaest. Conv. VII, 6 c. 1 § 5 (see ovenfor til B. 28). Digteren ønsker at vide, som hvilken i Ordenen Torquatus vil komme (cfr. Od. III, 19, 7; Satir. II, 6, 44; Epist. II, 1, 35), altsaa om selvanden, tredie, sjerde o. s. v. MARTIAL. XIV, 217: Dic, *quotus et quanti cupias coenare; nec unum* || *Addideris verbum: coena parata tibi est*. THEOCRIT. II, 118: *Ἦνθρον γὰρ κῆρῶν, καὶ τὸν γλυκὺν, ἦνθρον, ἔρωτα,* || *Ἡ τρίτος ἢ τέταρτος ἐὼν φίλος, ἀντίκα νυκτός*. PLIN. H. N. XII c. 1 s. 5 § 10: Licinius Mutianus — prodendum etiam posteris putavit, epulatum intra eam [platanum] *secum duodevicesimo comite*, large ipsa toros praebente fronde, ab omni allatu securum — cubuisse in eadem. — *Rebus omissis* = relictis rebus (TERENT. Andr. II, 5, 1).

31. *Falle*] i. e. λάθε: „gaa bort, uden at han mærker det.“ Od. III, 11, 39: Socerum et scelestas || *Falle* sorores. Cfr. Od. I, 10, 16; II, 5, 22; III, 14, 20; 16, 32; IV, 4, 52; Epod. 5, 68; 15, 21; Epist. I, 6, 46; 16,

54. 61; 17, 10; 18, 103; II, 2, 127*). — *Clientem*] Ved cliens behøver man ikke her at tænke paa Moschus (B. 9) eller nogen Anden, hvis Sag Torquatus skulde føre for Retten; men Ordet kan betegne Enhver, der stod i et underordnet Forhold til ham og nu kunde ønske at tale med ham i en Forretnings sag. Cfr. Od. II, 18, 8. 25; III, 1, 13; 5, 53; IV, 12, 15; Epist. I, 7, 75; II, 1, 104; 2, 78. — *Atria*] Atrium var den forreste store Sal i Huset, hvori Familien i ældre Tid samlede sig, spiste, arbejdede o. s. v. At den kunde være meget prægtig, sees f. Ex. af Od. III, 1, 45: Cur invidendis postibus et novo || Sublime ritu molliar atrium? — Her samlede Klienterne sig for at gjøre Patronen deres Opvartning. JUVENAL. VII, 7. 91; MARTIAL. I, 71, 12 sqq.; III, 38, 11 sq. SENECA. de Brevit. vitae 14, .6: Isti, qui per officia discursant, qui se aliosque inquietant, quum bene insanierint, quum omnium limina cotidie perambulaverint nec ullas apertas fores praeterierint, quum per diversissimas domos meritoriam salutationem circumtulerint: quotum quemque ex tam immensa et variis cupiditatibus districta urbe poterunt videre? quam multi erunt, quorum illos aut somnus aut luxuria aut inhumanitas submoveat? quam multi, qui illos, quum diu torserint, simulata festinatione transcurrant? *quam multi per refertum clientibus atrium prodire vitabunt et per obscuros aedium aditus profugient?* Quasi non inhumanius sit decipere quam excludere. — *Servare atrium* betyder her kun »at opholde sig der;« som Epist. I, 10, 6: Tu nidum servas. VIRGIL. Aen. II, 567: Limina Vestae || *Servantem et tacitam secreta*

*) Iøvrigt forekommer Ordet *fallere* Od. II, 8, 10; III, 17, 12; 21, 60; IV, 6, 16; Epod. 3, 7; 16, 45; Satir. II, 2, 12; 5, 50; 7, 114; Epist. I, 18, 78; A. P. 42. 437.

in sede latentem || Tyndarida adspicio. — *Postico*] *Posticum* ostium dicitur in posteriore parte aedium. Ceterum antiqui etiam vicinum habitantem ad posteriorem partem aedium sic appellarunt. PAULI DIAC. Exc. Festi p. 119 ed. Lindem. PLAUTI Mostell. III, 3, 27: Nunc ego me illa per posticum ad congerrones conferam. Stich. III, 1, 40: Est etiam hic ostium || Aliud posticum nostrarum harunce aedium. Cfr. SUTTON. Claud. 18; TACITI Histor. II, 51. Ψαα Græff faldes en saadan Bagden *ψευδόθυρον* eller *παραθύρα*. PLUTARCH. Quaest. Conviv. 1, 2 c. 4 § 3 p. 617 B: Ἐν δὲ ξένοις ἢ ἄρχουσιν ἢ πρεσβυτέροις φιλοσοφοῦντες δέδια μὴ δοκῶμεν, τῇ ἀλείφῃ τὸν τῦρον ἀποκλείοντες, εἰσάγειν τῇ παραθύρῃ μετὰ πολλῆς ἀδιαφορίας· ἐν ᾧ καὶ σννηθεία τι καὶ νόμῳ δοτέον.

Skolefterretninger

for

1846—1847.

S forrige Aars Program har jeg fortælligen meddeelt nogle Bemærkninger om Skolens Skjebne i de sidste Aar og dens Udsigter for Fremtiden. Hvad nu navnlig de sidste angaaer, kan jeg ikke sige, at de siden ifjor ere blevne mørkere, men heller ikke, at de ere blevne lysere; de ere, saavidt jeg veed, aldeles de samme. Det blev ifjor bemærket, at Underviisningens Udvidelse, navnlig ved Oprettelsen af flere Classer, er betinget af en Udvidelse af Bygningen, og at Skolens Forstanderskab den 3die Mai s. A. havde indgivet de i den Anledning herfra forlangte Tegninger og Overdrag. Saavidt vare vi komne ifjor, og saavidt ere vi endnu: om der skal bygges, og naar og hvor der skal bygges, veed jeg ligesaa lidt iaar som ifjor. Tiden er lige lang, men ikke lige nyttig, siger et gammelt Ord; men den Steen, man ikke kan lette, maa man lade ligge.

Saameget er imidlertid klart, at Skolen trænger til en Patron, der kan og vil tale dens Sag, hvor det behøves. Hvorledes den skal bære sig ad for at erhverve sig en saadan, veed jeg ikke; men jeg tør forsikre, at Slagelse lærde Skoles Rectorer ikke ville være mindre taknemmelige, dersom Nogen vil bevise dem eller Skolen noget Godt, end Andre kunne være det. Vi have her i det Mindste et lysende Mønster paa en stor Taknemmelighed, saavidt denne kan udtrykkes i Ord, hvilket jeg her vil anføre, da jeg derved tillige faaer Veilighed til

at vedde et af de curioseste Papirer, som findes i Skolens Archiv, fra en ufortjent Forglemmelse. Forfatteren til det Brev, jeg her skal meddele, Magister Holger Nyholm, var fra 1737 til sin Død 1749 Rector ved denne Skole. Brevet, som er skrevet meget ziirligt paa meget stort Papir (18 Tommer hoit og næsten 23 Tommer bredt), har været forseglet; men om det ikke er blevet affendt til sit Bestemmelsessted, eller hvad der ellers kan have foranlediget, at det er vendt tilbage til Slagelse og nu findes imellem Skolens Papirer, derom kan jeg ingen Oplysning meddele. Dette Exempel paa Bedemandsstiil lyder saaledes:

Deres Eminence,

Høyædle, Høyærværdige, og Berømmelig Høylærde Herre,
Hrr. Biscop og General-Kirche-Inspector,
Min Høy-Gunstige Øvrighed,

og

Høy-Naadige Hrr. Patron!

Naar ieg i dette Nye-aar med underdanigst tachnemmeligheds erindring tilbagedrager mine tancker til Deres Eminences Høy-gunstige og Høy-prüiselige Naade, ia fast meere end Saderlige affection, som udi næst afvigte, og mange andre forbigangne aar (ia endog fra min Schole-gang af) saa offte og u-forstyldt ere mig naadigst bevüiste, da finder ieg mig i dybeste underdanighed til døden forbunden, ey allceneste u-afladelig tachsüigelse for Deres Eminence underdanigst at nedlegge, men end og til dette Nye-aar i all underdanig devotion at gratulere, og med Himmel-strængende Bønner og indstændige önsker at anraabe den Allerhöyeste Gud, som er tidens og aarenes Herre, at Han, til Guds Kirches, Scholers og Landets store gafvn, vil med aar, tage fra vores aar, riigelig forøge aar og lefvetiid for Deres Eminence, og i dette

Nye aar med mange flere paafølgende benaade og lychsaliggjøre Deres Høyædle Høyærværdighed med alle velsignelser og lychsaligheder, fornemmelig med en forenffelig restitution, sampt bestandig og langvarig helbred til en Høy-velsignet alderdom; paa det Guds Kirke sildig maae sagsne saa omhyggelig en Sader, og ieg saa Høy-Gunstig og u-mistelig en Patron. Den samme Barmhertige og alleting formaaende Gud bestandig Krone, og u-afladelig velsigne, og under sin Naades Høyre haand dag fra dag og aar fra aar naadigst indslutte Den Høyædle, Welbaarne og Høy-Naadige Frue Bisp-Inde, sampt De Høyædle og Dyd-fuldkomne Børn med den gandske Høy-adelig Familie, at De alle daglig maae være som et Indsegl paa Guds hierte, og en øye-steen i Hans øye; Ja med alle velsignelser og lychsaligheder, i dette Nye-aar og u-tallig paafølgende, benaades og lychsaliggjøres saa fuldkommelig, som i denne u-fuldkomne verden Kand ventes! Hvilket hiertelig og u-afladelig ønskes i dybeste underdanighed af mig, som til Deres Eminences Høy-Naadige affection, continuerende faveur og Høy-formaaende protection underdanigst recommenderer i dette Nye-aar den mig anbetroede Schole, saa og mig selfv, som holder mig det for den allerstorste ære med all underdanig veneration min livs tid at forblifve

Deres Eminences,

Min Høy-Gunstige Øvrigheds

og

Høy-Naadige Hrr. Patrons

allerydmyste client

og

underdanigste tiemere,

Slagelse, d. 5 Jan: 1743.

Holger Nyholm.

Brevets Udskrift er følgende:

Deres Eminence

Hoy-Edle, Hoy-ærværdige og Verommelig-Hoylærde Herre,

Hr. Mag: Peder Hersleb,

Biscop ofver Sædlands Stift,

og

General-Kirche-Inspector.

Franco.

Underdanigst

/a Kiöbenhavn.

Med Skolens Lærerpersoneale ere i det forløbne Aar flere Forandringer indtraadte. Først blev den ældste af Skolens faste Lærere, Adjunct Christopher Peter Andersen, som siden 1811 havde været ansat i det lærde Skolevæsens Tjeneste og siden 1819 været Adjunct ved Slagelse lærde Skole (see Skolens Program for 1839 S. 56 sq.), men nu i sit 62de Aar sukkede at trække sig tilbage fra det ham formeddelt hans svagelige Helbred nu besværlige Underviisnings-Arbejde, under 28de October 1846 efter Ansøgning i Naade entlediget med Pension og Prædicat af Overlærer. Paa samme Tid blev den nylig ansatte Overlærer Søren Bloch Thrige under 30te October bestiftet til Overlærer ved Roeskilde Kathedralskole. I Overlærer Andersens Sted blev Cand. Theol. Carl Christian Wilhelm Silfverberg under 14de November s. A. af den kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler constitueret til Lærer ved Skolen og overtog de af hans Formand besørgeede Fag, Historie og Geographie. Istedesfor Overlærer Thrige blev hidtilværende Adjunct ved Odense Kathedralskole, Cand. Philolog. Frederik Wilhelm Wiehe ved allerhøieste Resolution af 17de Decbr. s. A. bestiftet til Overlærer ved denne Skole, hvor han indtraadte i sin Formands Underviisningsfag.

Her bør jeg ogsaa anføre, at forhenværende Adjunct Jens Peter Snitker, som efter 45 Aars Tjeneste ved Slagelse lærde Skole under 30te Januar 1838 blev i Raade entlediget med Pension, den 24de Mai d. A. afgik ved en rolig Død af Alderdomssvaghed, 77 Aar gammel.

Jeg har ovenfor angivet Grunden til, at Underviisningen her ikke har kunnet udvides efter den provisoriske Plan af 25de Juli 1845. Det Eneste, vi efter denne have kunnet optage, er, at her er blevet afholdt Halvaars-Examen sidst i Februar Maaned, og at den offentlige Examen nu skal afholdes i Juli. Herved er Skoleaaret omtrent blevet to Maaneder kortere end sædvanligt, hvilket ikke har kunnet undlade at medføre nogen Ulempe; men da Forandringen dog eengang maatte skee, kunde vi ligesaa godt foretage den først som sidst. Endvidere blev fra dette Skoleaars Begyndelse foretaget den Forandring i nederste Klasse, til hvilken ingen nye Disciple vare indmeldte, at der blev meddeelt de ældre Disciple, der havde hensiddet et Aar i Classen, nogle Timers Underviisning om Ugen i Fransk og Mathematik; for at vinde de dertil fornødne Timer uden at forege Lærernes Arbeide bleve de to nederste Classer underviste i Fællesskab i Regning og Skrivning. Da denne Forandring, hvorved jeg især haabede at vinde den Fordeel, at Disciplene nu med Lethed kunde indordnes i eenaarige Classer, naar disse fra 1ste Septbr. indeværende Aar kunde blive oprethtede, imidlertid kun er og skulde være temporair, anseer jeg det ikke for Umagen værdt at lade den Timetabel afstrykke, som har været fulgt i indeværende Skoleaar. Jeg skal blot anføre, hvorledes Fagene have været fordeelte imellem Skolens Lærere:

1. Rector: Latin, Græff og Tydsk i fjerde Classe samt Græff i tredie Classe; desuden har han een Time om Ugen i hver af de to nederste Classer. Tilsammen 27 Timer.

2. Overlærer Wiehe: Danst i de to øverste Classer, Latin i tredie Cl. og Græff i anden Cl. 21 Timer.

3. Adjunct Olivarius: Religion i de to øverste Classer og Latin i de to nederste. 21 Timer.

4. Const. Lærer Monster: Danst i de to nederste Classer, Tydsk og Skrivning i de tre nederste og Fransk i alle Classer; tilsammen 24 Timer. Desuden besørger han Gymnastikunderviisningen, for Diebliffet i 5 Timer om Ugen.

5. Const. Lærer Fischer: Mathematik med Regning i hele Skolen, Hebraisk i de to øverste Classer og Religion i de to nederste. 27 Timer.

6. Const. Lærer Silfverberg: Historie og Geographie i hele Skolen. 21 Timer.

7. Stadsmusicens Schwarz underviser 6 Timer om Ugen i Sang.

8. Malermester Hansen underviser de to nederste Classer i Tegning 4 Timer om Ugen.

Antallet af Skolens Disciple beløb sig efter sidste Program til 28. Af disse bleve 3 dimitterede med det Udfald, som den paa næste Side aftrykte Liste udviser. Endvidere blev ved Skoleaarets Udløb den usluderende Discipel Frederik Wulff udmeldt for at træde i Handelsklære. I dette Aar har Skolen ved Dødsfald mistet en af sine bedste Disciple, Jørgen Peter August Møller, som den 18de Marts blev borttryffet af Skarlagensfeber paa sin firtende Fødselsdag. Endeligen blev Conrad Johan Christian Thuesen udmeldt fra Slutningen af Januar Dvartal for at vælge en anden Bestem-

Skolens Dimittender i Aaret 1846.

Dimittendernes Navne.	Udarbejdelse i Proseromanet.	Latin.	Latinsk Stil.	Grek.	Hebraisk.	Religion.	Geographie.	Historie.	Arithmetik.	Geometrie.	Lybst.	Frank.	Hoved- Charakter.
1. S. Guntogsen .	Laud.	Laud.	H. ill.	Laud.	L. p. c.	Laud.	Laud.	Laud.	L. p. c.	Laud.	L. p. c.	L. p. c.	Laudabilis.
2. E. B. Hoff . .	H. ill.	Laud.	H. ill.	H. ill.	Laud.	Laud.	Laud.	H. ill.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laudabilis.
3. S. P. Strande .	Laud.	H. ill.	H. ill.	Laud.	Laud.	H. ill.	Laud.	H. ill.	H. ill.	Laud.	Laud.	H. ill.	Haud illaud.

melse. — Derimod optoges i October f. A. een Discipel og i November een. Skolen har saaledes for Diebliffet 24 Disciple, der paa følgende Maade ere fordeelte i Classerne:

Fjerde Classe.

1. Ehard Frederik Beck, Son af Provst J. P. H. Beck, Sognepræst i Ubye.
2. Christian Otto Peter Grundtvig, Son af afdøde Kjøbmand P. C. T. Grundtvig i Ringsted.
3. Lorenz Johan Detlef Werner, Son af Procurator og Tiendecommissair C. J. Werner, Forvalter ved Ringsted-Kloster.
4. Ludvig Peter Christian Engberg, Son af Forpagter P. C. Engberg paa Fiurendahl.

Tredie Classe.

1. Johannes Magnus Waldemar Kelleman, Son af afdøde Cancellieraad, Hospitalsforstander M. G. Kelleman i Slagelse.
2. Carl Biggo Göksche, Son af Pastor H. C. Göksche, Sognepræst til Funderup ved Slagelse.
3. Jens Holger Asfenius Bache, Son af Pastor J. A. Bache, Sognepræst til Syderup.
4. Johan Wilhelm Beck, Broder til Nr. 1 i fjerde Classe.
5. Niels Benzon, Son af Pastor C. H. B. Benzon, Sognepræst for St. Peters Menighed og ved Hospitalet i Slagelse.

Anden Classe.

1. Theodor Valentin Schou, Son af Kjøbmand H. H. Schou i Slagelse.

2. Carl August Elberling, Søn af Skolens Rector.
3. Rudolph Emil Elberling, Broder til den nysnævnte.
4. Anton Frederik Schøndel, Søn af Apotheker W. A. S. Schøndel i Middelfart.
5. Frederik Conrad Petersen, Søn af afdøde Spindemester J. Petersen i Slagelse.
6. Rasmus Peter Fog, Søn af Procurator S. P. Fog i Slagelse.
7. Harald Salicatti, Søn af Provst G. G. Salicatti, Sognepræst til St. Michels Kirke i Slagelse.
8. Henrik Jørgen Greensteen, Søn af afdøde Godsforvalter A. Greensteen paa Nygaard.
9. Heinrich Ludvig Ferdinand Schäffer, Søn af Bagermester G. H. C. V. Schäffer i Slagelse.
10. Niels Waldemar Holst, Søn af Uhrmagermester J. Holst i Slagelse. (Ustuderende.)

Første Klasse.

1. Andreas Greensteen, Broder til Nr. 8 i anden Klasse.
2. Hans Henrik Hansen, Søn af afdøde Møller H. H. D. Hansen i Agerup Mølle.
3. Hans Wilhelm Lund, Søn af Kjobmand J. G. Lund i Slagelse.
4. Georg Carl Theodor Schäffer, Broder til Nr. 9 i anden Klasse.
5. Rasmus Peter Frederik Rasmussen, Søn af Jernstøber H. Rasmussen i Slagelse.

De i indenværende Skoleaar i de forskjellige Classer gennemgaaede Pensaaere følgende:

Sjerde Klasse: Livii Hist. lib. IV et V; Ciceronis

Disputatt. Tuscul. lib. I et II; Horatii Epistolae; Virgilio Aeneid. lib. II et IV; Madvig's Latiniske Sproglaere. — Herodoti Hist. lib. II; Platonis Crito; Luciani Cataplus sive Tyrannus; Homeri Iliad. lib. IX—XI; Langes Græske Grammatik, især Syntaxen. — I Hebraisk have de ældre Disciple læst de befalede 40 Capitler af Genesis; de yngre Cap. 1—40; Whittes Hebraiske Sproglaere. — Thortsens Historiske Udsigt over den Danske Litteratur, forfra til § 12. Af de vigtigste Forfattere ere, saavidt muligt, Prøver forelæste; langt er der dvælet ved Holberg, af hvem en Deel af Peter Paars samt den politiske Randesløber ere gjenne-gaaede. Til skriftlige Udarbejdelser een Gang om Ugen ere deels almindelige deels Religions-Opgaver benyttede; de sidste ere da ogsaa gjenne-fete af Religionslæreren. Af og til er en Beretning skreven. Af Borgens Veiledning til Udarbejdelser i Moders-maalet ere enkelte Stykker mundtligt gjenne-gaaede. — Af Krog Meyers Lærebog i den kristelige Religion Indledningen, Læren om Gud og Læren om Mennesket; Hersteds Bibel-historie fra Begyndelsen indtil Apostlernes Historie. Pauli Epistolae ad Galatas, Ephesios, Philippenses. — Af den gamle Historie fra Begyndelsen indtil Roms Historie efter Rosfods Gamle Historie ved Langberg; tillige er de tilsvarende Landes gamle Geographie gjenne-gaaet og en Oversigt over Italien meddeelt. Af Middelaalderens og den nyere Historie: Frankrig, England, Portugal, Spanien og Nederlandene efter Rosfods Udtog. — Geographie: Europa efter Ingerslev. — Det befalede Curfus af Arithmetiken efter Bergs Lærebog samt Tegninger af første og anden Grad, exponentielle Tegninger og Logarithmer. — I Geometrien det befalede Curfus efter Berg, Algebræens Anvendelse i Geometrien efter samme Forfatter, samt den mathematiske Geographie efter Steen. — Hjorts Tydske Læsebog (2den Udg.) S. 450—492; Schillers

Wallensteins Tod til 3ter Aufz. 14ter Auftr. Hjorts Lydske Grammatik. — Bjerrings Lectures Françaises (2den Udg.) S. 1—80; Borringes Franske Grammatik og Orddannelseslæren; Jørgensens Materialier til at indøve den Franske Formlære S. 29—46.

Tredie Klasse: Caesaris Comm. de Bello Gall. lib. VI—VII; Ciceronis Oratio de imperio Cn. Pompeii og pro Archia poeta; Ovidii Metamorph. lib I vs. 1—452 og XI v. 86—193. Af Madvig's Latinske Sproglære hele Bøiningslæren, det Vigtigste af Orddannelseslæren og Syntaren forfra til 2det Afsnit Cap. V. med Overspringelse af adskillige Regler og mange Anmærkninger. To Stile ere skrevne om Ugen paa Stolen efter Jørgensens Materialier 2den Samling; een Time om Ugen er anvendt til mundtlig Stiil efter samme Bog. — Herodoti Hist. lib. II c. 20—95 incl.; Homeri Iliad. lib. XIX vs. 154—XXI vs. 341 incl.; af Langes Græske Grammatik Formlæren. — Genesis cap. 1—7; af Whittes Hebraiske Sproglære det Vigtigste af Ublæren samt af Capitelne om Pronomina og de regelmæssige Verber. — H. P. Holsts Danske Læsebog for Mellemklasserne og de høiere Classer; en Deel af Dehlenschlägers Nordens Guder, Wesfels Kjærlighed uden Strømper samt enkelte af hans Fortællinger. Een Stiil om Ugen er skreven deels paa Stolen deels hjemme. Dpgaverne have som oftest sluttet sig til det for Disciplene af deres Forfatterlæsning bekendte Stof. Enkelte Stykker af Borgens Veiledning ere mundtligt gennemgaaede. Een Gang om Maanedn en Version. — Af Krog Meyers Lærebog i den christelige Religion Læren om Pligterne, med Undtagelse af Pligterne mod Gud. Af Herslebs Bibelhistorie det nye Testament indtil femte Afdeling. Jønsens historisk-geographiske Beskrivelse over Palæstina. — Af den gamle Historie: Fra Cimbrer-Krigen i Rom's Historie til 476; i

den gamle Geographie Asien og Italien. Af Middelalderens og den nyere Historie: Frankrigs Historie og Englands til Huset Tudor. — Geographie: Holland, Belgien, England, Frankrig, Spanien, Portugal, Schweiz, Italien og Tyrkiet; af Asiens Geographie indtil Persien. — Arithmetik: det befalede Cursus efter Berg. — Geometrie: det befalede Cursus efter samme Forfatter. — Hjorts Tydske Læsebog (2den Udg.) S. 58—87 og 156—173; Sammes Grammatik (3die Udg.) S. 33—34, 83—125 og Rjónsreglerne; Retroverteren til Tydsk. — Borrings Études littéraires Tome I (3die Udg.) S. 373—395, 48—59; af Sammes Franske Grammatik Formlæren fra de uregelmæssige Verber til Enden, Orddannelselæren efter Dictat; Jørgensen's Materialier S. 29—46.

Anden Klasse: Cornelii Nepolis Themistocles, Aristides, Pausanias, Cimon, Lysander, Alcibiades, Thrasybulus, Conon; Phaedri Fabular. lib. I og IV, 8 ad fin. Af Madvig's Latinske Sproglære Formlæren indtil Orddannelselæren samt 2det Afsnit af Ordsøiningslæren med Forbigaaelse af de fleste Anmærkninger. Tre Timer om Ugen Latinsk Stil efter Trojels Exempler og Jørgensen's Materialier 2den Samling, deels mundtligt deels skriftligt; een Time ugentligt Version. — Græsk: det ældre Partie Vanges Materialier (3die Udg.) S. 23—39, 63—67 og 74—79; af Sammes Grammatik Formlæren. Det yngre Partie: Vanges Materialier S. 3—23 (Verberne paa $-μ$) og det Tilsvarende i Grammatiken. — Molbechs Danske Læsebog S. 210—245; Mallings Store og gode Handlinger (2den Udg.) S. 209—255; Doppermanns Indledning til den Danske Sproglære; af Bengiens Grammatik Orddannelselæren; Holsts Interpunctionsregler. Een Stil om Ugen. — Balles Læsebog i den christelige Religion fra 5te Cap. indtil „Pligterne i enkelte Stænder;“ Herslebs Bibelhistorie S. 120—201. — Af den gamle Historie: i Græsk

kenlands Historie fra Sparta til Macedoniens og Grækenlands Forening; i den gamle Geographie Asien. Af Middelalderens og den nyere Historie: Danmarks Historie til 1157 efter Allens Lærebog i Danmarks Historie til Skolebrug. — Geographie: Africa, Nord- og Mellem-America. — Arithmetik: efter Berg Cap. I—III, V, VI og X indtil Nr. 159. — Geometrie: Sammes Lærebog indtil Nr. 132. — Rießes Tydske Læsebog for Begyndere (3die Udg.) S. 111—167; Hjorts Grammatik S. 41—92; Kjensreglerne; Retroverteren til Tydsf. — I Fransf, de Wdre: Borrings Manuel de langue Française (1de Udg.) S. 25—57; af Abrahams's Grammatik Boi-ningelæren S. 41—105. Emil Esberling: Borrings Manuel S. 6—13, 23—37; i Grammatik har han fulgt med den ældre Afdeling. Retroverteren til Fransf.

Første Klasse: Af Borgens Latinske Læsebog fra § 52 Side 67 indtil Enden, Cornelii Nepolis Praefatio og Miltiades. Madvig's fortere Bearbejdelse af den Latinske Formlære samt de 4 første Capitler af Ordfoiningslærens første Afsnit. Fire Timer om Ugen Dvælses i at oversætte fra Dansk paa Latin efter Trojels Exempler. Rasmussen har af Borgens Læsebog læst 1ste og 2det Afsnit, af Madvig's Udtog af Formlæren indtil de afvigende Perfecter og Supiner Cap. 17. — Mosbechs Danske Læsebog S. 70—135; Oppermanns Indledning til den Danske Sproglære; Holst's Interpunctionsregler. Dictat to Gange om Ugen og een Stil om Ugen udarbejdet hjemme. — Balles Lærebog i den christelige Religion fra Cap. 5 til „Pligterne imod Næsten;“ Herslebs Bibelhistorie forfra til 4de Periode. — I den gamle Historie forfra til Egypten; i den gamle Geographie Asien; af Middelalderens Historie forfra til Stykket om Pavemagten i Kosods fragmentariske Historie; den nyeste Historie fra 1815 efter samme Bog. — Geographie: Sydamerica og Australien;

de første Begreber af den mathematifke og phyfifke Geographie samt Skelettet af de 4 Verdensdele, hvortil ingen Bog er benyttet. — Arithmetik: Bergs Lærebog forfra til Decimalsbrot, med Undtagelse af 1de Cap. — Geometrie: Bergs Lærebog forfra til S. 56. — Riises Tydfte Lærebog, Chorlæsning, Oversættelse S. 94—137, grammatifalft Analyse, Retroverteren til Tydfk; S. 94—103 ere lærte udenad. — Fransk: Verrings Manuel, Chorlæsning og oversat S. 6—25; efter Abrahams's Grammatif Hjelpeverberne og de regelrette Verbers Conjugation i Handleformen, Ridesformen og den reffrive Form. Retroverteren til Fransk.

Ved Tegneunderviisningen i de to nederfte Claffer øves Disciplene afveklende i geometrifk Tegning og Frihaandstegning.

Ligesom i de foregaaende Aar skal jeg nu meddele et Ud-
tog af Skolens Regnskab for Aaret 1846:

	Rbd.	St.
Samtlige Indtægter have beløbet fig til . .	17672	21 $\frac{3}{4}$
Udgifterne	15158	54 $\frac{1}{2}$
Beholdning	2513	63 $\frac{1}{4}$
Indtægterne have været følgende:		
1. Beholdning efter Regnskabet for 1845 . .	2229	85 $\frac{1}{4}$
2. Renter af Skolens Capital (828 $\frac{1}{2}$ Rbd.) og af det Drølefske Legat fra Korsør (50 Rbd.)	35	12
3. Heininge Sogns Kongetiende (113 Tdr. 4 $\frac{1}{2}$ Skp. Byg)	572	52 $\frac{1}{4}$
4. Afgiften af Skolegaardens Grundtaxifod (7 $\frac{1}{2}$ Tdr. Land)	75	49 $\frac{1}{4}$
Kateris	2913	6 $\frac{3}{4}$

	Rbd.	St.
Transport	2913	6 $\frac{3}{4}$
5. Degnepensioner	223	80
6. Af Byens Kirker 3 Tdr. Byg	14	79 $\frac{1}{2}$
7. Samtlige Skolecontingenter (Skolepenge, Lys- og Brændepenge, Indskrivningspenge, to Testimonier, Refusion for Charakter- bøger)	490	90
8. Indtægter af Slagelse Hospital	13181	91
9. Overfud af Kallundborg nedlagte Latin- skoles Indtægter for Aaret 1845	247	58 $\frac{1}{2}$
10. Tilbagebetalte Gageforfud	600	"
Tilsammen	17672	21 $\frac{3}{4}$

Udgifterne have været følgende:

1. Gaget til Skolens faste og konstituerede Lærere	4082	33
2. For Timeundervisning (derunder Betaling til Skolens Sanglærer, Gymnastilærer og Tegnelærer).	310	"
3. Pension til en entlediget Lærer	533	32
4. Udgifter til Bibliothekets Forsyning	195	13
5. Udgifter i Anledning af Bygningernes Ved- ligeholdelse	138	"
6. Udgifter til Inventariets Vedligeholdelse og Forøgelse	12	40
7. Udgifter til de gymnastiske Apparaters Vedligeholdelse og Forøgelse samt til Bade- toire for Disciplene	92	36
8. Brændselsfornödenheder	165	32
Kateris	5528	90

	Rbd.	St.
Transport	5528	90
9. Belysningsudgifter	39	20
10. Skatter af Skolegaarden, dens Jorder og Heininge Tiende, med Fradrag af den Deel, som refunderes af Brugerne af Skolens Jorder	88	70½
11. Regnskabsførerens Procenter for 1846 og Portoudgifter i Anledning af Regnskabet	206	2
12. For Skoleopvarmning og Budløn	34	"
13. Reengjøringsudgifter	44	56
14. Expeditionsgebyr	12	"
15. Udgifter i Anledning af Programmet for 1846	401	35
16. Forskjellige Udgifter	408	24
17. Bevilgede Gageforskiud	550	"
18. Afgivet Overskiud til den almindelige Skole- fond	8142	45
Tilsammen	15158	54½

Skolebeneficierne for Skoleaaret 1846—47 ere ved Resolution af den kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler af 7de November 1846 fordeelte saaledes:

1. Høieste Stipendium, 50 Rbd. (af hvilke 20 Rbd. udbetales og 30 Rbd. oplægges): J. P. A. Møller.

2. Mellemske Stipendium, 35 Rbd. (af hvilke 15 Rbd. udbetales og 20 Rbd. oplægges): J. M. B. Nellesmann og E. B. Gøysche.

3. Laveste Stipendium, 20 Rbd. (af hvilke 10 Rbd. udbetales og 10 Rbd. oplægges): N. Benzon, J. H.

A. Bache, C. J. C. Thuesen, C. A. Elberling, H. J. Greensteen og F. C. Petersen.

4. Sri Underviisning (foruden Stipendiarierne): C. D. P. Grundtvig, L. J. D. Werner, N. P. Fog, H. L. F. Schäffer, N. E. Elberling og A. Greensteen.

Disciplenes Morstabsbibliothek, paa hvilket Skoleens ringe Discipelantal naturligviis har havt en uheldig Indflydelse, har i afvigte Skoleaar havt følgende Tilvært:

Baggesen, J., Danske Bærker, 9—10 Bind.

Monrath, E. Chr., Nordist Penningmagasin for 1846.

Ussing, J. L., Reisebilleder fra Syden.

Dehlenschläger, Digterværker, 13—17 Bind.

— — Amleth.

Udøgt over Morstabsbibliothekets Regnskab indtil 1ste Juli 1847.

Indtægt:

1. Contingent af 27 Deeltagere for sidste Halvaar 1847	13 Rbd. 48 St.
2. Contingent af 21 Deeltagere for første Halvaar 1847	10 — 48 —

Indtægternes Sum 24 Rbd. 8 St.

Udgift:

1. Underbalance efter Regnskabet indtil 1ste Juli 1846	7 Rbd. 68 St.

Restens 7 Rbd. 68 St.

Transport 7 Rbd. 68 St.

2. Indkjøb af Bøger ifølge Regning fra			
Hr. Lindberg	27	—	48 —
3. Bogbinderregning for 13 Bind	2	—	24 —

Udgifternes Sum 37 Rbd. 44 St.

Underbalance 13 Rbd. 44 St.

Skolebibliotheket selv er siden sidste Programs Ud-
givelse blevet forøget med følgende Bøger:

- D. Abel, Makedonien vor Kønig Philipp. Leipzig 1817. 8.
Aftstykker til Oplysning især af Danmarks indre Forhold i
  ældre Tid. II, 2. Odense 1845. 4.
- Jens Baggesens Biographie, udg. af A. Baggesen. III, 1.
  Kjøbenhavn 1846. 8.
- Becker's Verdenshistorie. XIV, 1—6. Kbhvn. 1846. 8.
- P. W. Becker, Samlinger til Danmarks Historie under Kong
  Frederik den Tredies Regjering af udenlandste
  Archiver. I. Kbh. 1847. 8.
- C. H. A. Bendtsen, Om Reformen i vort lærde Skolevæsen.
  Ribe 1846. 8. (Program.)
- C. F. W. Bendz, Authentiske Esterretninger om J. B. Wins-
  lovs Overgang til den catholske Kirke. Horsens
  1846. 8. (Progr.)
- A. F. Bergsøe, Den danske Stats Statistik. II, 4. Kbh.
  1847. 8.
- H. H. Blache, Om den Rutherfordtske Methode i Sprogunder-
  viisningen. Aarhus 1846. 8. (Progr.)
- L. Blanc, Histoire de la Révolution Française. I. Paris
  1847. 8.
- S. N. J. Bloch, Bidrag til Roskilde Domskoles Historie. 4de
  Hefte. Roskilde 1846. 4. (Progr.)
- Bodsrít til að hlusta á ena opinberu yfirlýðinguna í Bessas-
  tadastóla Mai 1846. Reykjavík 1846. 8.
- H. G. Bohr, Esterretninger om det von Westenste Institut
  for Maret 1845 & 46. Kbhvn. 1846. 8. (Progr.)
- E. F. Bojesen, Locorum Philologicorum Fasc. I. Kbh.
  1846. 8. (Progr.)
- B. Borgen, Indbydelseskrift til den offentlige Examen i Me-
  tropolitan-skolen i Juli 1846. Kbh. 8.

- G. P. Brammer, Værebog i Pædagogik og Didactic. 2det Dpl. Kbhvn. 1817. 8.
- Budget for Aaret 1847. Kbhvn. 1817. 4.
- Imperatoris Caesaris Augusti scriptorum reliquiae. Post I. Rutgersium et I. A. Fabricium collegit et illustravit A. Weichert. Vol. I. Græmæ 1846. 4.
- M. Tull. Ciceronis Tusculanarum Disputationum libri V, recognovit et explanavit R. Kühner. Editio III. Ienæ 1846. 8.
- I. H. C. Eggers, Ueber den ursprünglichen Gebrauch der griechischen Präpositionen. Altona 1846. 4. (Progr.)
- I. F. A. Eichelberg, Naturhistorischer Wandatlas. Istes Hest. Zürich 1846. Fol.
- C. W. Elberling, Anmærninger til D. Horatius Flaccus's 3die og 4de Brev i 1ste Bog. Kbhvn. 1846. 8. (Progr.)
- W. Engelmann, Bibliotheca Scriptorum classicorum et Graecorum et Latinorum. Leipzig 1817. 8.
- J. S. Ersch und J. G. Gruber, Allgemeine Encyclopædie. 1ste Sect. 43 u. 44 Th.; 2te Sect. 25 Th.; 3te Sect. 21 u. 22 Th. Leipzig 1816. 4.
- Th. H. Erstew, Almindeligt Forfatter-Lexicon. 9de Hefte. Kbhvn. 1846. 8.
- Études aux deux crayons. (9 Fortegninger.) Fol.
- E. W. Fischer, Römische Zeittafeln. 4te Liefer. Altona 1846. 4.
- E. Flemmer, Demosthenes's Kamp mod Philip. Kbhvn. 1846. 8.
- H. M. Flemmer, Efterretninger om Frederiksborg lærde Skole 1845—46. Kbhvn. 1846. 8. (Progr.)
- For Literatur og Kritik. IV, 3—4; V, 1. Odense 1846—47. 8.
- W. Freund, Präparation zu Dvids Metamorphosen. 2—5 Hest. Berlin 1846. 8.
- E. Gude, Bemærninger om Religionsunderviisningen i den lærde Skoles høiere Classer. Kbhvn. 1846. 8. (Progr.)
- R. J. F. Henriksen, De fragmento Gottorpiensi Lucretii. Othiniæ 1846. 8. (Progr.)
- — Bidrag til Odense Cathedralskoles Historie. I. Odense 1846. 8. (Progr.)

- D. G. Herzog, Stoff zu stylistischen Uebungen in der Muttersprache. 3te Aufl. Halle 1844. 8.
- M. Hirsch, Sammlung geometrischer Aufgaben. I—II. Berlin 1805—7. 8.
- J. F. Horn, Die begriffliche Entwicklung der Redetheile. Glückstadt 1846. 4. (Progr.)
- A. von Humboldt, Kosmos. Entwurf einer physischen Weltbeschreibung. 1ster Bd. Stuttg. u. Tübing. 1845. 8.
- K. Jacobitz und E. E. Seiler, Handwörterbuch der Griechischen Sprache. I—II. Leipzig 1839—46. 8.
- Index lectionum et exercitationum, quae in Universitate regia Haun. per aestatem et per hiemem a. 1846 habebuntur. Hauniae. 4. — Samme paa Danst.
- C. F. Ingerslev, Epistola critica ad C. F. S. Aischelski, Part. II. Kbhvn. 1846. 8. (Progr.)
- J. P. A. Jungclaussen, Andeutungen über locale Anschauungen in der Sprache. Schleswig 1846. 4. (Progr.)
- N. Klog, Handwörterbuch der lateinischen Sprache. 1ste Liefer. Braunschweig 1847. 8.
- (H. Koester) Commentationis de scoliis fasc. I. Flensburgi 1846. 4. (Progr.)
- H. Köster, Die poetische Literatur der Deutschen von ihrem Beginn bis auf die Gegenwart. Gießen 1846. 8.
- Kolster, De adornata Oedipodis Colonei scena. Jæghoe 1846. 4. (Progr.)
- F. K. Kraft und C. Müller, Real-Schul-Lexicon für die studirende Jugend. 1ste—9te Liefer. Altona 1846—47. 8.
- K. W. Krüger, Griechische Sprachlehre für Schulen. 1ster Th. 2te Aufl. Berlin 1845—46. 8.
- H. Krøyer, Naturhistorisk Tidsskrift. Ny Række II, 2. Kbhvn. 1846. 8.
- J. P. F. Königsfeldt, Genealogiske Tabeller til Oversigt over Hertugdømmerne Slesvigs og Holsteens Historie og Forhold til Danmark. Kbhvn. 1847. Fol.
- E. C. N. Lange, Norsk Tidsskrift for Videnskab og Litteratur. 1ste og 2det Hefte. Christiania 1847. 8.
- Fr. Lange, Efterretninger om Bordingberg lærde Skole for Skoleaaret 1845—46. Nyfjølbing 1846. 8. (Progr.)

- Lister over Examen Artium i Aaret 1846. Kbhvn. Fol.
 Liste over Anden Examen i Aaret 1846. Kbhvn. Fol.
 G. F. W. Lund, Om det oldnordiske Sprog som Under-
 visningsgenstand i vore lærde Skoler. Nykjø-
 bing 1846. 8 (Progr.)
 J. N. Madvig, Syntax der griechischen Sprache. Braun-
 schweig 1847. 8.
 I. H. Mansa, Nørrejyland. Pl. 6. Landk.
 L. Meyn, Holsteinische Geschichte. 1. Kiel 1846. 4. (Progr.)
 G. Mühlmann und E. Jenicke, Repertorium der classi-
 schen Philologie. II, 2. Leipzig 1846. 8.
 R. D. Müller's kleine deutsche Schriften, herausgegeben von
 C. Müller. 1. Breslau 1847. 8.
 P. A. Munch og C. R. Unger, Det oldnorske Sprogs eller
 Norrånasprogets Grammatik. Christiania 1847. 8.
 J. P. Mynster, De illo fratre, cuius Paulus 2 Cor. VIII,
 18 mentionem facit, Comm. Hauniae 1846. 4.
 (Progr.)
 R. C. Nielsen, Indbydelsesskrift til den offentlige Examen i
 den videnskabelige Realskole i Aarhus. Aarhus
 1846. 8.
 R. W. Nitsch, Die Gracchen und ihre nächsten Vorgänger.
 Berlin 1847. 8.
 Nyt historisk Tidsskrift. 1, 1. Kbhvn. 1846. 8.
 A. Pauly, Real-Encyclopädie der classischen Alterthums-
 wissenschaft. 73—84 Liefer. Stuttgart 1846—
 47. 8.
 Iulii Pollucis Onomasticon ex recensione I. Bekkeri. Bero-
 lini 1846. 8.
 Den danske Psalmedigtning. II, 1—5. Kbh. 1846. 8.
 Claudii Ptolemaei Geographiae libri VIII. Edidit F.
 G. Wilberg socio adiuncto C. H. F. Grashofio.
 Fasc. V et VI. Essendiae 1844—45. 4.
 — — Geographia. Edidit C. F. A. Nobbe. Ed. ster.
 II. Lips. 1845. 12.
 Regnskabs=Doversigt for Aaret 1845 over samtlige Stats=Ind-
 tægter og Udgifter. Kbhvn. 1847. 4.
 F. Richardt og T. A. Becker, Prospecter af danske Herre-
 gaarde. III, 2. Kbhvn. 1846. Tverfol.
 J. V. A. Kolderup=Rosenvinge, Supplement til Sam-
 ling af Lovbud og Collegialbreve vedkommende Geist-
 ligheden. Kbhvn. 1846. 8.

- J. Ræder, Danmarks Krigs- og Politiske Historie fra 1807—1809. II. Kbhvn. 1847. 8.
- J. F. Schouw, Dansk Titelskrift Nr. 1 og 2. Kbhvn. 1847. 8.
- Schreiter, Einige Bedenken über die Naturinatsprüfungen. Husum 1846. 4. (Progr.)
- Scymni Chii Periegesis et Dionysii Descriptio Graeciae, emendavit A. Meineke. Berolini 1846. 8.
- H. P. Selmer, Kjøbenhavn's Universitets Aarbog for 1845. Kbhvn. (1847). 8.
- F. C. Sibbern, Om den christelige Ytringsfrihed i firefoldig Henseende. Kbhvn. 1846. 4. (Progr.)
- S. A. W. Steinii de neuromate quodam nervi ischadici disputatio. Hauniae 1846. 4. (Progr.)
- H. Stephani Thesaurus Graecae linguae. Vol. V fasc. 7; Vol. VI fasc. 6 (Nr. 38—39). Parisiis 1846. Fol.
- Sørensen, Ueber die Ungewissheit der Geschichte des heidnischen Dänemarks. Wlön 1846. 4 (Progr.)
- A. Thiers, Histoire du Consulat et de l'Empire. Livr. 25—27. Bruxelles 1846. 8.
- C. N. Thorsen, Bemærkninger til nogle Steder i Horatses Dcer. Randers 1846. 8. (Progr.)
- P. N. Thorup, Historiske Efterretninger om Ribe Cathedralskole. I, 1. Ribe 1846. 8.
- P. H. Tregder, Kort Udsigt over den Græske Kunsts Historie. Aalborg 1846. 8. (Progr.)
- J. T. Bömel's Deutsch-griechisches Synonymisches Wörterbuch. Frankf. a. M. 1824. 8.
- Bolquardtsen, Ueber den angeblichen Unterschied der Partikeln *zév* und *äv*. Hadersleben 1846. 4. (Progr.)
- Vorlege-Blätter zum Figurenzeichnen. 5tes Heft (18 Blätter Köpfe). Berlin. Fol.
- C. F. Wegener, Om Anders Sørensen Vedel. Kbhvn. 1846. 4. (Progr.)
- H. K. Whitte, Om den provisoriske Underviisningsplan af 25de Juli 1845. Kbhvn. 1846. 8. (Progr.)
- G. H. Winther, De ludis realibus diss. pædagogica. Hauniae 1846. 8.

- E. Wolfe, Om Dygaver til Udarbeidelse i Modersmaalet.
Biberg 1846. 8. (Progr.)
- H. C. Ørsted, Oversigt over det Kongelige danske Videnskaberne Selskabs Forhandlinger i 1846.
Nr. 1—6. Kbhvn. 1846. 8.
-

Den offentlige Examen
i
Slagelse lærde Skole

for Aaret 1847

foretages i følgende Orden:

Mandagen den 19de Juli:

- 9—1. De 3 øverste Classer: Latinsk Stil og Oversættelse.
9—1. I Cl.: Dansk Stil.
3—6. De 3 øverste Classer: Dansk Stil.
3—6. I Cl.: Latinsk Stil.

Tirsdagen den 20de Juli.

- 9—11. IV Cl.: Latin.
11—1. II Cl.: Dansk.
3—6. III Cl.: Lydst og Fransk.

Onsdagen den 21de Juli.

- 9—11. III Cl.: Græsk.
11—1. I Cl.: Historie og Geographie.
3—6. IV Cl.: Arithmetik og Geometrie.
3—6. III Cl.: Regneprove.

Torsdagen den 22de Juli.

- 9—11½. II Cl.: Latin.
11½—1. I Cl.: Religion og bibelsk Historie.
3—4. III Cl.: Hebraisk.
4—6. III Cl.: Arithmetik og Geometrie.
3—6. II Cl.: Regneprove.

Fredagen den 23de Juli.

- 9—11. IV Cl.: Græsk.
 9—11. I Cl.: Tegning.
 11—12. IV Cl.: Dansk.
 12—1. IV og III Cl.: Gymnastik.
 3—6. II Cl.: Historie og Geographie.

Lørdagen den 24de Juli.

- 9—11. III Cl.: Latin.
 9—11. II Cl.: Tegning.
 11—1. I Cl.: Arithmetik og Geometrie.
 3—6. IV Cl.: Tydsk og Fransk.
 3—6. I Cl.: Regneprover.

Mandagen den 26de Juli.

- 9—1. II Cl.: Arithmetik og Geometrie.
 3—6. III Cl.: Historie og Geographie.

Tirsdagen den 27de Juli.

- 9—12. I Cl.: Tydsk og Fransk.
 12—1. II og I Cl.: Gymnastik.
 3—4. IV Cl.: Hebraisk.
 4—6. IV Cl.: Religion og bibelsk Historie.

Onsdagen den 28de Juli.

- 9—1. II Cl.: Tydsk og Fransk.
 3—4. III Cl.: Dansk.
 4—6. III Cl.: Religion og bibelsk Historie.

Torsdagen den 29de Juli.

- 9—11. II Cl.: Græsk.
 11—1. I Cl.: Latin.
 3—6. IV Cl.: Historie og Geographie.

Fredagen den 30te Juli.

- 9—11½. II Cl.: Religion og bibelsk Historie.
 11½—1. I Cl.: Dansk.
-

Fredagen den 30te Juli Eftermiddag Kl. 3 afholdes Censuren.

Løverdagen den 31te Juli Formiddag Kl. 11 foretages Translocationen, efter hvilken Sommerferien tager sin Begyndelse.

Tirsdagen den 31te August Kl. 9 bestemmes til Prøve for de Disciple, som ere anmeldte til Optagelse i Skolen.

Onsdagen den 1ste September tager Undervisningen for det nye Skoleaar sin Begyndelse.

Disciplenes Fædre og Forsatte samt andre Skolens og Videnskabernes Belyndere indbydes herved til at bære denne Examen's mundtlige Deel med deres Nærværelse.

Slagelse den 24de Juni 1817.

C. W. Elberling.

